

RĂSPÂNDIREA PRODUSELOR GRECEȘTI DE IMPORT ÎN MEDIUL AUTOHTON. STUDIU DE CAZ: THASOS

Livia BUZOIANU*

Cuvinte-cheie: ștampile amforice, amfore, cronologie, tipologie.

Mots-clés: timbres amphoriques, amphores, chronologie, typologie.

Rezumat: *Articolul își propune o repertoriere a ștampilelor și recipientelor amforice de Thasos din spațiul autohton (nu colonial), din Dobrogea, pe durata atestării lor aici, în secolele IV – III a. Chr. Indirect, realizează și o repertoriere (parțială) a siturilor arheologice din Dobrogea pentru acest interval. Sunt urmărite cronologia ștampilelor (în variantele Garlan 1999, Garlan 2004-2005 și Tzochiev 2016), tipologia amforelor (după Monachov 2003) și răspândirea geografică a descoperirilor. Din punct de vedere cronologic reținem:*

- prezența exemplarelor thasiene din primele decenii ale sec. IV a. Chr. (cca. 390/380 a. Chr.) până spre 365/360 a. Chr. în situri apropiate Histriei;

- spre mijlocul sec. IV (365/364 a. Chr.) și în intervalul care a urmat până spre 337/335 a. Chr.) numărul exemplarelor thasiene crește semnificativ și aria de răspândire se lărgeste; perioadele cu cel mai mare număr de exemplare se plasează între 360-350 a. Chr. și 345-335 a. Chr. (respectiv grupele F1 și G, după Garlan 1999). Aria de răspândire include pe lângă zona apropiată Histriei, pe cea a lacurilor litorale (foste golfuri marine), zona gurilor Dunării și cea de-a lungul fluviului până în Sud-Vestul Dobrogei.

După includerea grupei I Garlan 2004-2005 între ștampilele cu două nume din perioadele II și III Tzochiev 2016, restul exemplarelor thasiene cu un singur nume acoperă intervalul cuprins între ultimul sfert al sec. IV a. Chr. și până spre mijlocul secolului III a. Chr. (corespunzător grupelor II-X Garlan 2004-2005, respectiv perioadelor IV-VII la Tzochiev). Cel mai bine reprezentate sunt perioadele VI și VII Tzochiev, care ocupă prima jumătate a sec. III a. Chr. sau cca. 292-256 a. Chr.; pondere mai mare o au exemplarele din perioada VI (cca. 292-274 a. Chr.).

De la sfârșitul perioadei VII Tzochiev sau sfârșitul grupei X Garlan (cca. 256/259 a. Chr.), numărul ștampilelor înregistrează o scădere bruscă. Seria se încheie undeva între

* Livia BUZOIANU: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța; e-mail: liviabuzoianu@yahoo.com

248-236 a. Chr., la nivelul grupei XII Garlan, sau ceva mai târziu, între 226-208 a. Chr., la nivelul perioadei X după Tzochev.

Recipientele amforice întăresc sau completează seria importurilor thasiene documentată prin ștampile. Analiza lor din punct de vedere tipologic și cronologic constată:

- absența tipului pithoid timpuriu (I-A, I-B-1 și I-B-2 la Monachov 2003) și conic timpuriu (II-C-1) datate între sfârșitul sec. VI și al treilea sfert al sec. V a. Chr.;

- tipul biconic (II-B) este prezent în toate variantele (1, 2 și 3), pe toată durata sec. IV a. Chr. Cele mai frecvente sunt recipientele din tipul II-B-2, din al doilea și al treilea sfert al sec. IV a. Chr. Urmează în ordinea frecvenței tipul II-B-3 din a doua jumătate a sec. IV a. Chr., întărind ponderea importurilor thasiene în această perioadă.

Surprinzător este numărul mic de exemplare de tip II-C-3 (ultimul sfert sec. IV – prima jumătate a sec. III a. Chr.) raportat la numărul mare de ștampile înregistrate.

Recipientele pseudo-thasiene sau atribuite cercului thasian completează repertoriul tipologic al amforelor din prima jumătate a sec. IV a. Chr. (tipul Murighiol) și din sec. III a. Chr.

Din punct de vedere al ariei geografice, nordul Dobrogei se detașează prin numărul exemplarelor din prima jumătate a sec. IV a. Chr. A doua jumătate a sec. IV a. Chr. este documentată în continuare în partea de Nord a Dobrogei, dar perioada se remarcă mai ales prin descoperirile de pe linia Dunării (în special zona de Sud-Vest a Dobrogei). Descoperirile din interiorul Dobrogei, mai rare în prima jumătate a sec. IV a. Chr. (Adâncata, Medgidia, Topraisar) își accentuează prezența în a doua jumătate a sec. IV a. Chr. În prima jumătate a sec. III a. Chr. în zona centrală a Dobrogei, se conturează un nucleu format din descoperirile de la Medgidia – Cogealac – Runcu.

Numărul de ștampile și aria de difuzare a lor permite stabilirea duratei importurilor pentru un anumit sit (care poate coincide cu durata de existență a sitului), configurarea unor trăsături comune pentru un anumit areal, distincția între teritoriu – zonă de influență – zonă de interes în raporturile dintre coloniști și autohtoni.

Résumé : L'article se propose de dresser un inventaire des timbres d'amphore et des amphores de Thasos dans l'espace autochtone (non pas celui colonial), à savoir celui de la Dobroudja, lors de leur attestation ici, aux IVe - IIIe siècles av. J.-C. Indirectement, nous réalisons aussi un répertoire (partiel) des sites archéologiques de Dobroudja pour cet intervalle. La chronologie des timbres (dans les variantes Garlan 1999, Garlan 2004-2005 et Tzochev 2016), la typologie des amphores (d'après Monachov 2003) et la répartition géographique des découvertes sont également observées. D'un point de vue chronologique, nous retenons :

- la présence des exemplaires thasiens des premières décennies du IVe siècle av. J.-C. (environ 390/380 J.-C.) jusque vers 365/360 av. J.-C. dans des sites proches d'Histria;

- vers le milieu du IVe siècle (365/364 av. J.-C.) et dans l'intervalle qui a suivi jusqu'en 337/335 av. J.-C.) le nombre d'exemplaires connaît une augmentation importante et leur aire de diffusion s'agrandit aussi ; les périodes avec le nombre le plus important d'exemplaires se situent entre 360-350 av. J.-C. et 345-335 av. J.-C. (il s'agit des groupes F1 et G, d'après Garlan 1999). L'aire de diffusion comprend, outre la zone proche d'Histria, celle des lacs côtiers (anciennes baies marines), la zone des embouchures du Danube et celle le long du fleuve jusqu'au sud-ouest de la Dobroudja.

Après l'inclusion du groupe I Garlan 2004-2005 parmi les timbres à deux noms des périodes II et III Tzochev 2016, le reste des exemplaires thasiens avec un seul nom recouvre l'intervalle entre le dernier quart du IVe siècle av. J.-C. et jusqu'au milieu du IIIe siècle av. J.-C. (correspondant aux groupes II-X Garlan 2004-2005, respectivement aux périodes IV-VII chez Tzochev). Les mieux représentées sont les périodes VI et VII Tzochev, qui occupent la première moitié du IIIe siècle av. J.-C. ou vers 292-256 av. J.-C. ; les exemplaires de la période VI (environ 292-274 av. J.-C.) sont les plus nombreux.

A partir de la fin de la période VII Tzochev ou de la fin du groupe X Garlan (vers 256/259 av. J.-C.), le nombre de timbres diminue fortement. La série se termine quelque part entre 248-236 av. J.-C., au niveau du groupe XII Garlan, ou un peu plus tard, entre 226-208 av. J.-C., au niveau de la période X d'après Tzochev.

Les récipients amphoriques renforcent ou complètent la série des importations thasiennes documentées par des timbres. Leur analyse d'un point de vue typologique et chronologique consiste dans :

- l'absence du type pithoïde ancien (I-A, I-B-1 et I-B-2 chez Monachov 2003) et conique ancien (II-C-1) datés entre la fin du VIe siècle et le troisième quart du Ve siècle av. J.-C. ;

- le type biconique (II-B) est présent dans toutes les variantes (1, 2 et 3), tout au long du IVe siècle av. J.-C. Les plus courants sont les récipients de type II-B-2, des deuxième et troisième quarts du IVe siècle av. J.-C. Suit, dans l'ordre des fréquences, le type II-B-3 à partir de la seconde moitié du IVe siècle av. J.-C., en augmentant la quantité des importations thasiennes dans cette période

Étonnant est le nombre réduit d'exemplaires de type II-C-3 (dernier quart du IVe siècle - première moitié du IIIe siècle av. J.-C.) par rapport au grand nombre de timbres.

Les récipients pseudo-thasiens ou ceux attribués au cercle thasien complètent le répertoire typologique des amphores de la première moitié du IVe siècle av. J.-C. (type Murighiol) et du IIIe siècle av. J.-C.

Du point de vue de l'aire géographique, le nord de la Dobroudja se distingue par le nombre d'exemplaires datés de la première moitié du IVe siècle av. J.-C. La seconde moitié du IVe siècle av. J.-C. continue à être documentée dans la partie nord de la Dobroudja, mais la période est particulièrement remarquable par les découvertes faites le long du Danube (en particulier la zone sud-ouest de la Dobroudja). Les découvertes à l'intérieur de la Dobroudja, plus rares dans la première moitié du IVe siècle av. J.-C. (Adâncata, Medgidia, Topraisar) accentuent leur présence dans la seconde moitié du IVe siècle av. J.-C. Dans la première moitié du IIIe siècle av. J.-C. dans la zone centrale de la Dobroudja, un noyau formé par les découvertes de Medgidia - Cogealac - et Runcu est esquissé.

Le nombre de timbres et leur zone de diffusion permet de déterminer la durée des importations pour un certain site (qui peut coïncider avec la durée du site), la configuration des traits communs pour une certaine zone, la distinction territoire - zone d'influence - zone d'intérêt dans les relations entre les Grecs et les indigènes.

Răspândirea produselor grecești constituie una din căile de înțelegere a fenomenului de fixare a grecilor în colonii și de stabilire a relațiilor cu populația locală.

Studiul nostru își propune o repertoriere a ștampilelor și recipientelor amforice de Thasos din spațiul local (nu colonial), pe durata atestării lor aici în

sec. IV-III a. Chr. Indirect, este și un repertoriu (parțial) al siturilor locale pentru acest interval. Repertorierea este totodată un indiciu al direcțiilor de circulație a mărfurilor, al implicării coloniilor și al conturării unui teritoriu sau doar a unei zone de influență colonială.

Raportarea se bazează pe descoperirile din actualele județe Constanța și Tulcea și pe o bogată bibliografie în care de referință sunt lucrările semnate de M. Irimia privind așezările și necropolele din Dobrogea; pentru zona de nord a Dobrogei am consultat articolele semnate de V. H. Baumann, V. Lungu și G. Simion.

Grilele cronologice și tipologice la care am apelat sunt Garlan 1999 și 2004-2005; Tzochev 2016 și Monachov 2003.

Ștampilele thasiene, în număr de 240 exemplare aparțin deopotrivă tipurilor „vechi” și „recent”, respectiv cu două sau un singur nume și etnicon încadrând de cele mai multe ori o emblemă. Păstrăm mai departe terminologia tradițională, care din punct de vedere metodologic permite o urmărire mai ușoară a tipologiei și cronologiei pieselor¹. Schemele cronologice la care apelăm sunt Garlan 1999 (ștampile protothasiene și thasiene vechi), Garlan 2004-2005 (ștampile de tip recent) și Tzochev 2016 (ștampile thasiene aflate în complexe arheologice atheniene).

Ștampile cu două nume, etnicon (și emblemă)

În 1999 Garlan distinge pentru ștampilele de tip vechi șapte grupe cronologice desemnate alfabetic de la A la G (ultimele trei cu câte două subgrupe fiecare, respectiv E1, E2, F1, F2, G1, G2). Intervalul propus este cuprins între 390 a. Chr și cca. 335 a. Chr. sau în datări absolute: puțin înainte de 390 a. Chr. (grupa A), 390-380 (grupa B), 380-370 (grupa C), 370-365 (grupa D), 365-360 (grupa E), 360-345 (grupa F) și 345-335 (grupa G). Garlan propune și o ordonare a magistraților în interiorul unora dintre grupe. Grupele F și G conțin și embleme cu valoare eponimică - F1: phială, stea, stea + pastilă; G2: pilos, tolbă de săgeți - și monograme: ΓA (grupa F2) și ΠEI (grupa G1).

Tzochev 2016 renunță la distincția tip vechi/tip recent și operează cu perioade. Perioada I Tzochev conține grupele A-D Garlan și păstrează limitele cronologice 391-365 a. Chr.²

Perioada II Tzochev include grupele E1, E2, F1, F2, G1 Garlan, iar datele absolute coboară între 364-338 a. Chr. Perioada III Tzochev conține grupa G2 Garlan, iar limitele perioadei sunt fixate între cca. 337-325 a. Chr. Intervenția majoră privește conținutul ultimelor două perioade. Cei 7 eponimi din grupa I de ștampile recente de la Garlan 2004-2005 sunt repartizați de Tzochev 2016 în perioada II între grupele E2-F1 Garlan (Δεῖαλκος, Ἀρέτων, Κλειτος, Τηλεφάνης II) și în perioada III, în interiorul grupei G2 Garlan (Ἀρότες, Παντιμίδης, Ἀριστοφών

¹ Pentru distincția celor două categorii vezi GARLAN 1999, p. 37-38 cu bibliografia. Pentru renunțarea la repartizarea tradițională între ștampile „vechi” și „recente” vezi TZOCHEV 2016, p. 15-16.

² Conținutul grupelor A-D este același; Tzochev aduce propuneri de ordonare a eponimilor la nivelul grupelor B și C, fără însă ca integritatea lor să aibă de suferit (subliniere Tzochev 2016, p. 79-80).

I). Cum limitele grupei I la Garlan 2004-2005 erau cuprinse între cca. 333-327 a. Chr., iar perioada III la Tzochev se încheie pe la cca. 325 a. Chr., deducem că, în linii generale, limita inferioară admisă pentru aceste ștampile are valori foarte apropiate. Divizarea grupei I în două „pachete” plasate în perioade diferite³ rămâne încă în discuție. Subscriem opiniei privind necesitatea revizuirii grupelor F și G Garlan (perioadele II și III Tzochev) cu includerea unor ștampile de tip „recent”⁴. O parte din complexe arheologice invocate de Tzochev în susținerea plasării ștampilelor cu un nume din grupa I între ștampilele cu două nume din perioadele II și III era cunoscută de Garlan. Consecvent distincției între ștampile vechi/ștampile recente și admitând odată cu V. Grace anterioritatea globală a ștampilelor de tip vechi în raport cu cele de tip recent, savantul francez admite mai degrabă existența unei perioade de tranziție cu o trecere progresivă din punct de vedere stilistic de la un sistem la altul⁵. Poziție asigurată între ștampilele primei categorii au Δεῖαλκος și Ἀρέτων datați înainte de 348 a. Chr. (anul distrugerii Olynthului de către Filip II)⁶; pentru Κλεῖτος se admite o datare spre mijlocul sec. IV a. Chr.⁷ Tot Κλεῖτος, prezent la Konstandin Tchechma în context cu ștampile thasiene de tip vechi din grupele E și F s-a aflat în tumulul IV la Orgame alături de Ἀρέτων și Τηλεφάνης II⁸.

Ștampilele care fac obiectul analizei noastre le repartizăm în:

- grupele A-D Garlan (= perioada I Tzochev), cca. 391/390-365 a. Chr. – 13 exemplare: gr. A – 1 ex. (Τελέας); gr. B – 7 ex.: Δαμά(στικής) I, Κτήσι(ς), Λεωγ(...)
și două (sau trei) ștampile complementare cu emblemă; gr. C - 4 ex.: Ἀριστομένης;
gr. D – 1 ex.: Ἀρι(στ). O situație specială prezintă trei ștampile aflate în tumulul M5-A de la Enisala⁹. Între ele, sigur în grupa B se încadrează ștampila cu legenda pe trei rânduri, nereconstituită, fără simbol sau cu simbol complementar¹⁰. Nu ne putem pronunța pentru celelalte două exemplare: ștampila care are reprezentarea în relief a unui arc cu săgeată și tolbă (dacă nu cumva „măciucă”?)¹¹ poate fi o ștampilă complementară aparținând tot grupei B, Garlan 1999¹². În sfârșit, o a

³ Vezi TZOCHEV 2016, p. 57-58, complexul Valma și notele.

⁴ A. AVRAM, în BA (2012-2016), p. 149-153 sub nr. 68; o recenzie detaliată a lucrării lui Tzochev, tot la AVRAM, RÉA 120 (2018), 1, p. 203-210.

⁵ Vezi GARLAN 1999, p. 38.

⁶ TZOCHEV 2016, p. 54-55.

⁷ TZOCHEV 2016, p. 80; IVASCENKO 2016 (in BA, 2012-2016, p. 155-156, nr. 71); vezi și BALABANOV, GARLAN & AVRAM 2016, p. 39 pentru o datare în jur de 360 a. Chr.

⁸ Vezi LUNGU 1999, p. 71-80. Pentru celelalte nume de eponimi introduse între ștampilele din perioadele II și III vezi TZOCHEV 2016, p. 80-81. Mai puțin Ἀρότης ceilalți eponimi nou incluși sunt prezenți la Valma; pentru situația depunerilor din puț vezi TZOCHEV 2016, p. 57-58 și n. 68.

⁹ SIMION 1971, p. 96-97; SIMION 2003, p. 269.

¹⁰ SIMION 2003, p. 269, nr. 2; pentru grupa B se pronunță și TELEAGĂ 2008, p. 368, cat. 80.

¹¹ SIMION 2003, p. 269, nr. 3.

¹² Vezi și TELEAGĂ 2008, p. 368, cat. 82. Ne putem gândi însă și la un eponim Κλεοφών (grupa E1), cunoscut și cu emblema „arc” pe ștampilele sale (vezi Garlan 1999, cat. 458). Din păcate, lipsa ilustrației pentru piesele de la Enisala nu ne permite ipoteze verificabile.

treia șampilă care „apare în forma unui cerc împărțit în patru”¹³, (emblemă de interpretat mai curând „roată cu patru spițe”) este mai târzie. Mai mulți eponimi din grupele E1, F2, G1 și G2 sunt înregistrați cu această emblemă¹⁴. Între ei, am reține eponimul Ἀλθημ(---) din grupa E1, dată fiind prezența lui pe șampilile de la Histria și Histria-Pod¹⁵, și ipotetic am putea avea în vedere o posibilă restituire [Ἀλθημ(---) / Θασίων / Θεόφι(λος)] după Garlan 1999, cat. 436. Reținem prezența timpurie, din primele decenii ale sec. IV a. Chr. a importurilor thasiene în teritoriu (Histria-Pod, Sinoe-Zmeica, Năvodari, Capul Midia) și în zona de influență (Enisala). Deși izolată, șampilă eponimului Τελέας din prima grupă cronologică descoperită la Albești își află variantă tipologică la Histria¹⁶.

În cadrul perioadei, prezență mai bună (cu jumătate din numărul total al exemplarelor) are grupa B (ca. 390-380 a. Chr.). Toți eponimii perioadei sunt prezenți la Histria, pe exemplare cu tipologii identice cu piesele aflate în teritoriu. Cu excepția șampililor de la Albești și Enisala descoperirile se plasează în zona imediat apropiată Histriei: Histria Pod (7 ex.) și Sinoe-Zmeica (1 ex.). Odată cu eponimul Ἀριστομένης (grupa C) aria de descoperire începe să se lărgască.

Grupa E (E1), cca. 365-360 a. Chr. e reprezentată de 4 exemplare descoperite la Histria Pod și Așic-Suat (Caraburun) – eponimii Ἀλθημ(-) și Κλεοφών, ambii de la începutul grupei și de o piesă de la Enisala cu legenda ipotetic reconstituită.

Grupa F, formată din subgrupele F1 (360-350 a. Chr.) și F2 (350-345 a. Chr.) este prezentă în totalitate între șampilile analizate de noi. Numărul total de exemplare este de 28 (F1: 22 ex.; F2: 6 ex.). Raportat la perioadele anterioare, numărul exemplarelor este sensibil mai mare și aria de descoperire diversificată. Majoritatea pieselor provin din situri situate în jurul Histriei și în jumătatea de nord a Dobrogei. Excepție fac exemplarele din apropierea Dunării – de la Băltăgești și Siliștea – și de la Adâncata. Prezențe repetate au eponimii Φιλοκράτης – 5 ex.; Φανοκ(-) – 4 ex.; Μεσ(-) – 4 ex.; Βάτων, Ἀριστείδες, Φιλοκράτης și Νύμφων – cu câte două exemplare.

De menționat și fabricanții care apar pe șampilile cu eponimi diferiți, situație care susține unitatea (integritatea) grupei: Σάτυρος este înregistrat cu eponimii Μέγων II și Βάτων; Πυλάδης – cu eponimii Βάτων și Δαμάστης II; Λυσικλῆς – cu eponimii Ἀριστείδης și Μεσ(-); Κλευφάνης – cu Φιλοκράτης și Νύμφων.

De notat și perechile eponim – producător prezente pe exemplare provenite din situri diferite: Μεσ(-) – Καλ(λιφών) la Palazu Mic și Piatra; sau Φανοκ(-) – Σκύμνος – pe două exemplare de la Sinoe-Zmeica și Babadag. Atestarea acelorași perechi la Histria este o dovadă a rolului coloniei în difuzarea importurilor în teritoriu.

¹³ SIMION 2003, p. 269, nr. 1.

¹⁴ Vezi GARLAN 1999, cat. 436, 764, 806, 857, 968.

¹⁵ AVRAM 1996, cat. 36, 543; AVRAM 1999, cat. 8 (cu alte embleme).

¹⁶ AVRAM 1996, cat. 11; același tip este cunoscut la GARLAN 1999, cat. 74 pe două exemplare. Cu embleme variate Τελέας este întâlnit la Histria pe 5 exemplare.

Atelierele de proveniență sunt¹⁷: Keramidi - pe două ștampile complementare și pe cele ale eponimilor Μέγων ΙΙ, Βάτων, phială eponimică, Μεσ(-), Νύμφων; Molos - cu eponimii Δαμάστης ΙΙ, Πει(-), Πυθίων Ι, Πυθόλεως și Αριστοκράτης; Kalonero - cu eponimul Αρχέστρατος.

Grupa G este formată din subgrupele G1 (cca.345 a. Chr.) și G2 (345-335 a. Chr.). În interiorul grupei G2 și schimbând puțin ordonarea la începutul grupei, Tzochev introduce pe pozițiile 4-6 din grupă restul de 3 eponimi din grupa I recentă de la Garlan 2004-2005 - Αρότης, Παντιμίδης, Αριστοφών Ι.

Din grupa G1 sunt prezenți eponimii Ἀμύντωρ și Πει(-), ultimul cu 7 exemplare. Cu o singură excepție - Zorile -, piesele provin din apropierea Histriei și zona de nord a Dobrogei: Histria Pod - 4 ex., Piatra - 2 ex., Malcoci și Jurilovca¹⁸ - cu câte un exemplar.

Notă distinctă o constituie prezența ștampilelor de același tip pe exemplare descoperite în situri diferite: Ἀμύντωρ și Πρωτίων - pe exemplare de la Histria Pod și Malcoci; Πει(-) și Κλευφάνης - pe ștampile de la Histria Pod, Piatra și Zorile; Πει(-) și Λυσικλῆς sunt prezenți, cu aceleași tipologii, la Histria Pod și Piatra.

În prezentarea grupei G2 păstrăm structura propusă „cu toată rezerva” de Garlan 1999. Schimbările operate de Tzochev în 2016 vizează pozițiile de la început și de la sfârșit; pe primul loc este plasat Πυθίων Ι; eponimii Αριστοκρ(άτης) și Νικίας, de pe ultimele poziții la Garlan ajung pe pozițiile 2 și 3 la Tzochev. Ultimul în grupă este plasat Τηλεφάνης Ι. Cum demersul nostru vizează nu neapărat ordonarea strictă în interiorul grupei ci prezența eponimilor din grupa G2 în general în situri din Dobrogea, rămânem la forma propusă de Garlan, chiar dacă ea va suferi îmbunătățiri (care deja au apărut) din partea cercetătorilor.

Din grupa G2 se regăsesc la noi 9 eponimi (incluzând aici și simbolurile eponimice „pilos” și „tolbă cu săgeți”). Numărul exemplarelor este de 24. În ordinea frecvenței numelor reținem: Πυθόλεως și Τηλεφάνης ΙΙ - câte 5 ex.; Αριστοκράτης - 4 ex.; Ἀμφανδρος și Νικίας - câte 3 exemplare fiecare. Aceiași eponimi sunt prezenți și la Histria cu un număr mare de ștampile¹⁹. Situația se verifică și pentru eponimii prezenți la noi cu câte un exemplar - Πυθίων Ι și Ἰππίδης, înregistrați la Histria cu 2, respectiv 5 exemplare.

Aceleași legende de pe ștampilele histriene se regăsesc pe exemplare descoperite la Slava Rusă, Adâncata, Dunărea, Albești, Piatra, Sarichioi, Vadu, Sibioara. Dacă pentru majoritatea descoperirilor intermedierea Histriei este neîndoielnică, pentru cele de la Albești și Cotu Văii rolul de intermediar l-a avut Callatis.

Și de data aceasta notăm exemplare cu tipologii identice (produse în același atelier) prezente în situri diferite: eponimul Ἀμφανδρος cu producătorul Ἰσχύτης

¹⁷ Pentru ateliere vezi GARLAN 1979 (Koukos și Vamvouri Ammoudia); 1986 (Kalonero, Keramidi, Molos, Vamvouri Ammoudia); 1993 (Kounophia); 2004-2005 (Molos, Chioni *et alia*).

¹⁸ Ne referim la descoperirile izolate de la Jurilovca și nu la ștampilele de la cetatea și necropola Ogame publicate de LUNGU 1992, 1999, 2004 și 2016.

¹⁹ Vezi AVRAM 1996, p. 58, tabel III.

– prezent la Adâncata și împrejurimile Tulcei; eponimul Πυθόλεως cu producătorul Περίθυμος se află pe ștampile descoperite la Histria Pod, Babadag și Piatra; perechea Τηλεφάνης I – Λυσικλῆς apare pe exemplare de la Vadu și Sarinasuf; Νικίας și Πρωτίων – la Albești, Sibioara și împrejurimile Constanței; în sfârșit, Ἀριστοκράτης și Μέγων – la Histria Pod și Palazu Mic.

În două cazuri aflăm prezența acelorași producători cu eponimi diferiți: Πυλάδης cu eponimii Δαμάστης I, Πει (-), Πυθίων I, Πυθόλεως și Ἀριστοκράτης toți provenind din atelierul de la Molos²⁰; Μέγων – cu eponimii Νύμφων, Τηλεφάνης I și Ἀριστοκράτης. Deși aplicate pe o secvență scurtă, combinațiile de nume la care ne-am referit pledează pentru plasarea eponimilor care apar cu cei doi producători la intervale apropiate de timp.

O analiză globală a ștampilelor cu două nume și etnicon („tip vechi”) se rezumă la următoarele observații:

- prezența unui număr apreciabil de exemplare – cca. 78 exemplare;
- ștampilele din grupele A-D (perioada I) numără 13 exemplare; pentru grupa E – doar 4 exemplare – datele sunt ne semnificative. De aceea preferăm să ne raportăm la perioada cca. 390-360 a. Chr. (grupele A-E) și la numărul de 17 exemplare. Grupele care urmează marchează creșteri semnificative: grupa F (360-345 a. Chr.) – 28 ex. și grupa G (345-335 a. Chr.) – 33 ex. Împreună grupele F și G totalizează 61 de exemplare. Curba creșterii nu este constantă: perioadele cu numărul cel mai mare de exemplare se plasează între 360-350 a. Chr. și 345-335 a. Chr.

Pentru perioada 390-360 a. Chr. descoperirile provin din situri apropiate Histriei – Histria Pod, Sinoe – Zmeica, Așic-Suat (Caraburun) și Capul Midia. Singura excepție este piesa din grupa A de la Albești. Prezența ei aici se datorează tot Histriei, dacă avem în vedere numărul exemplarelor cu numele lui Τελέας înregistrate la Histria (între care și unul cu tipologie identică cu piesa de la Albești) și prezența la Albești a nu mai puțin de 3 drahme histriene de argint tip capete inversate, a căror datare începe pe la 380 a. Chr. și se termină spre sfârșitul sec. IV a. Chr. (sau 313/280 a. Chr.)²¹.

Aria de descoperiri se lărgeste și se diversifică la nivelul următoarelor grupe – F și G. Ea include zone apropiate Histriei: pe lângă cele deja cunoscute – Histria Pod și Sinoe Zmeica, notăm zona din preajma lacurilor litorale (foste golfuri marine) – Babadag, Slava Rusă, Sarichioi, Piatra, Palazu Mic, Vadu, Nuntași -, zona gurilor Dunării – Murighiol, Malcoci și de-a lungul Dunării - Tulcea, Somova, Băltăgești, Siliștea, Dunărea. Descoperirile din zona continentală interioară – Adâncata și Zorile – le punem tot pe seama Histriei: toate se regăsesc în tipologia ștampilelor de la Histria. În cazul așezării Adâncata I aflăm și alte

²⁰ Ștampila lui Πυθίων I descoperită la Albești își află analogie într-o piesă de la Histria (AVRAM 1996, cat. 126). Eponimul Πυθίων I este prezent și la Callatis dar cu alt producător - Ἀμφικράτης; vezi BUZOIANU & CHELUȚĂ-GEORGESCU 1998, p. 51, n. 14 și cat. nr. 25. Pentru Πυθίων I vezi recent AVRAM, *De nouveau sur le k eramarque des timbres amphoriques thasiens* (articol aflat probabil în curs de tipărire).

²¹ Vezi BUZOIANU & BĂRBULESCU 2008, p. 250. De altfel, zona se afla mai demult în sfera de interes a Histriei: dovadă sunt v rfurile de săgeți de bronz cu valoare monetară și monedele de bronz tipul „cu roata” descoperite în zonă (TALMAȚCHI 2018, p. 82-85 și 92-94).

două elemente de sprijin: distanța relativ mică față de Dunăre²² și intrarea așezării în zona de interes a Histriei încă din secolele VI-V a. Chr., susținută de un număr mare de vârfuri de săgeți cu valoare premonetară descoperite aici²³.

Numărul cel mai mare de piese – 21 – provin de la Histria Pod, situație datorată cercetării sistematice a sitului. Acest fapt permite raportarea descoperirilor la nivelul sau contextul arheologic inclusiv la categorii ceramice attice. Ștampilele sunt prezente din grupa B pe toată perioada de circulație a ștampilelor de tip vechi (390/380 a. Chr. – 335/325 a. Chr.).

Un număr apreciabil de piese – 9 -, provin de la Piatra; bănuim o posibilă recuperare a lor dintr-un singur punct (areal) dat fiind caracterul unitar al lotului: toate se plasează în intervalul 360-335 a. Chr. (respectiv grupele F-G). În aceeași perioadă se plasează și piesele de la Palazu Mic.

Ștampilele din grupa G2 marchează începuturile așezării de la Sarichioi pe la cca. 345-335 a. Chr.

Atelierele de producție recunoscute pe ștampilele noastre sunt: Keramidi – cu exemplare din grupele B (2 ex.), F1 (5 ex.), F2 (1 ex.); Molos – cu exemplare din grupele F2 (1 ex.), G1 (1 ex.), G2 (3 ex.); Kalonero – în grupa F2 (1 ex.).

Ștampile cu un nume, etnicon și emblemă

Considerate, tradițional, ștampile de tip recent ele sunt repartizate de Garlan în 16 grupe cronologice, eșalonate între cca. 333-214 a. Chr. și în 10 perioade (IV-XIII), plasate între cca. 324 – până după cca. 172 a. Chr. la Tzochev.

Grupa I de ștampile la Garlan 2004-2005 o plasăm, tipologic, la începutul ștampilelor de tip „recent” deși putem admite că din punct de vedere cronologic ea aparține ștampilelor de tip vechi. Contextul arheologic comun - Valma, Kalonero și parțial Molos (din Thasos) și Olinth, Athena (Pnyx), Orgame, în restul lumii grecești -, asigură includerea acestei grupe în limitele perioadelor II și III la Tzochev, respectiv undeva între 364-325 a. Chr. Patru dintre eponimii grupei I (Δεῖαλκος, Ἀρέτων, Κλειτος și Τηλεφάνης II) au fost plasați de Tzochev între grupele E2 și F1 Garlan. Ei însumează la noi un număr de 17 exemplare. Cele mai multe – 7 – provin de la Histria Pod și beneficiază de context arheologic: Ἀρέτων și un exemplar Τηλεφάνης II s-au aflat în J21; alte 3 exemplare Τηλεφάνης II provin din aceeași groapă notată N19; Δεῖαλκος și din nou Τηλεφάνης II s-au aflat în carouri diferite (L15 și G19) pe al doilea nivel arheologic.

Restul de 3 eponimi din grupa I - Ἀρότης, Παντιμίδης, Ἀριστοφῶν I – s-au aflat ca și primii la Valma și Kalonero și cu excepția lui Ἀρότης și la Molos. Succesiunea Ἀρότης – Παντιμίδης este asigurată de regravarea celui de-al doilea nume. Reținem că ambii eponimi apar cu numele în genitiv, în formele Ἀρότεω, Παντιμίδεος / Παντιμίδεω. La Histria Pod ștampile cu numele celor doi eponimi s-au aflat în același context – M22 -, la -0,25-0,44 m Παντιμίδης și la -0,40-0,60 m Ἀρότης. La Albești contextul arheologic pentru Ἀρότης este mai larg: exemplarul de aici s-a aflat în SA, c. 2 în context cu o ștampilă heracleeană cu numele producătorului Ἀριστοκράτης (în grafia cu *sigma* unghiular).

²² IRIMIA 2004-2005, p. 348.

²³ IRIMIA 2004-2005, p. 348-351.

Ștampilele din grupa I Garlan integrate între exemplarele de tip vechi numără 23 de exemplare plasate în perioada II (17 ex.) și III (6 ex.) după Tzochev 2016. Adăugate perioadei cca. 360-335 a. Chr. ele ar mări numărul exemplarelor din acest interval la 88 de piese (și, se înțelege, numărul pieselor de tip vechi la 101 exemplare). Din punct de vedere geografic ele se plasează în continuitatea descoperirilor de la Histria Pod, Palazu Mic, Slava Rusă și Albești și anunță puncte noi la Năvodari, Sabangia, Rasova și Cochirleni.

Mai departe, grupele II, III, și IV Garlan sunt cuprinse în perioada IV Tzochev. Limitele între cronologiile propuse celor două grile variază între 2 și 6 ani, respectiv 326/324 a. Chr. pentru data de început și 310/304 a. Chr. pentru data de sfârșit. În grupa II Garlan singura modificare de conținut este trecerea lui Ἀριστοτέλης la sfârșitul grupei a III-a. Grupele III (322-316 a. Chr.) și IV (315-310 a. Chr.) își păstrează integrale conținutul și ordonarea interioară.

În grupa II Tzochev propune și o ordonare cronologică în locul celei alfabetice avansate de Garlan. Cum succesiunea Τιμαρχίδας - Ἡροφῶν I este asigurată de regravarea ștampilelor lui Τιμαρχίδας, cei doi eponimi sunt plasați la începutul grupei și își împart perioada de exercitare a magistraturii. Urmează, în ordine, Ἀμφοτέρης, Καλλικράτης, Κοίνις și Ἡράκλειτος.

Grupa a II-a (326-323 a. Chr.) totalizează 18 exemplare. Numărul cel mai mare (12) aparțin eponimului Ἡράκλειτος; cu un număr de piese sensibil mai mic sunt prezenți Ἀμφοτέρης – 3 exemplare (toate de același tip) și Τιμαρχίδας – 2 exemplare.

Grupa a III-a (322-316 a. Chr.) numără 14 exemplare; între eponimi Τηλέμαχος și Λεώδικος sunt prezenți cu 7 și respectiv 4 exemplare.

Grupa a IV-a (315-310 a. Chr.) este prezentă cu 10 exemplare; cu câte trei piese sunt atestați Ποῦλυς, și Δεινώπας.

În privința locurilor de descoperire remarcăm:

- o continuitate a descoperirilor la Histria Pod cu valori sensibil mai mici (doar câte un exemplar în grupele II și III; de altfel, ultimul eponim de aici - Ναύσων - se plasează la începutul grupei a III-a). Tot de continuitate putem vorbi și la Piatra, Palazu Mic, Sarichioi și Adâncata;

- Sarichioi și Sinoe-Zmeica se remarcă prin numărul de piese (ultima cu 5 ex. toate din grupa a II-a);

- descoperiri noi notăm la Tariverde (grupele II și III); descoperirile tot noi de la Cheia, Malcoci și Moșneni au un caracter izolat.

Grupa V Garlan (309-300 a. Chr.) coincide cu perioada V Tzochev (303-293 a. Chr.). În conținutul grupei este introdus Μεγακλείδης, din grupa VII Garlan. Poziția lui Μεγακλείδης în grupa VII era pusă la îndoială chiar de Garlan, care nu excludea posibilitatea apartenenței lui și la grupa V, dată fiind prezența eponimului la Poarta lui Zeus și în atelierul de la Kounophia²⁴. Succesiunile Κοινομένης - Ἀλκιμος I – Παμφάης și Δέαλκος – Κοιτίας sunt asigurate de regravurile identificate. Pentru pozițiile 7-11 din grupă Tzochev propune următoarea succesiune: Πολυνείκης, Κρατιστώνας, Μεγακλείδης, Δέαλκος, Κοιτίας. În tabelele noastre anexă aplicăm succesiunea nou propusă. Numărul

²⁴ Vezi GARLAN 2004-2005, p. 317.

exemplarelor înregistrate este de 26; sunt prezenți pe mai multe exemplare Δέαλκος și Κριτίας (cu câte 5 ex.), Κρατιστώναξ, Ισόδικος și Πολυνείκης (cu câte 3 ex.). Un număr mai mare de piese se înregistrează la Sarichioi (5), Adâncata (4), Tariverde (3). Importurile thasiene în teritoriul callatian capătă un caracter mai stabil (câte două exemplare sunt înregistrate la Albești, Dulcești și Coroana).

În continuare grupele VI, VII și VIII Garlan sunt incluse în perioada VI Tzochev. Limitele cronologice de început și sfârșit între cele două grile diferă cu ± 7/8 ani, respectiv 299/292 a. Chr. pentru data de început și 282/274 data finală.

Grupele VI și VII Garlan își păstrează conținutul; în ordonarea (alfabetică la Garlan) Tzochev operează câteva intervenții: în grupa VI Αρχήναξ este plasat pe ultima poziție; Μεγακλείδης este trecut din grupa VII în grupa V²⁵ și Πυθίων II asimilat cu Πυθίων IV, este trecut în grupa VIII²⁶. Tot în grupa VIII, după Πυθίων III sunt introduși doi eponimi din grupa IX - Αὐτοκράτης și Πρηξίπολις. Includerea acestor grupe într-o singură perioadă (VI) poate fi acceptată. Garlan menționa deja prezența într-un depozit de amfore de la Abdera a unor eponimi din grupele VI și VII și în depozitul Q 10:1 de pe agoraua Athenei a mai multor eponimi din grupele VI-VIII. De asemenea și poziția eponimilor Μεγακλείδης și Πυθίων II în limitele grupei VII la Garlan era nesigură²⁷.

Perioada VI, plasată de Tzochev între 292-274 a. Chr. totalizează la noi 56 de exemplare și coincide cu o perioadă de prezență relativ mare a produselor thasiene la Histria, Tomis și Callatis²⁸. Se remarcă eponimii Κύχρις și Μενέδημος cu 7, respectiv 6 exemplare; tot cu număr mare de exemplare notăm pe Πυθίων II (IV), Αριστοφών II-III. Cu câte 5 exemplare sunt prezenți Κρατινός și Πυθίων V, iar Πρηξίπολις – cu 4. Între locurile de descoperire notăm Sarichioi și Albești (cu câte 11 ex.), Runcu (4 ex.), Adâncata I (3 ex.). Descoperirile din preajma Histriei sunt mai puține și cu un număr redus de piese: Gura Dobrogei -3, Corbu de Sus – 2, Baia – 1 exemplar.

Perioada VII Tzochev (273-256 a. Chr.) este constituită în mare parte pe grupa X Garlan (272-259 a. Chr.). Grupa IX Garlan (281-273 a. Chr.) a fost împărțită între perioada VI (3 eponimi)²⁹ și perioada IX (5 eponimi; între ei singurul prezent în lotul nostru este Ηρακλείδης I).

Grupa X Garlan formează un pachet cronologic coerent. Ea conține magistrați recunoscuți de Tzochev ca activând cu gravorul E1. Acesta este și argumentul ca doi eponimi din grupa IX (Εὐαγόρας și Χαϊρέας) și trei din grupa X Garlan (Αριστοφάνης II, Πυθίων VI și Σάτυρος I) să fie introduși de Tzochev în aceeași perioadă. Perioada VII coincide cu grupul magistraților din jurul gravorului E1 și are ca limite cronologice anii 273-256 a. Chr. Data finală a perioadei VII Tzochev este apropiată de data finală a grupei X Garlan (256/259 a. Chr.). Numărul ștampilelor din perioada VII numără la noi 36 exemplare, între care 28 sunt din grupa X, 6 din grupa IX și 2 din grupa XI Garlan. Între eponimi se

²⁵ Vezi mai sus.

²⁶ TZOCHEV 2016, p. 77 cu n. 185; *tot acolo*, apropierea cronologică între Πυθίων II (IV), Πυθίων III, Πυθίων V atestați toți în depozitul athenian Q 10 : 1.

²⁷ GARLAN 2004-2005, p. 317-318 și n. 213, 216.

²⁸ CONOVICI 2005, p. 99-101.

²⁹ Vezi mai sus eponimii Αὐτοκράτης, Πρηξίπολις și Πυθίων II (IV).

detașează Ἰδνάδης prin numărul mare de piese – 12. Pentru ceilalți eponimi numărul pieselor variază între 1 și 4 (cu 4 piese este înregistrat Ἀπολλόδωρος). Cele mai multe ștampile provin de la Albești și Runcu (câte 11 pentru fiecare). Situația de la Albești este cunoscută: intervalul cel mai bine reprezentat se plasează aici între cca. 287-259 a. Chr., ce suprapune parțial perioadele VI și VII la Tzochev³⁰. Interesantă este componența lotului de ștampile thasiene recuperate dintr-un tumul funerar inedit de la Runcu³¹: 5 aparțin unor eponimi din perioada VI (grupa VIII Garlan) – Κύχρις (1 ex.), Ἀριστοφῶν (4 ex.) - și 11 eponimilor din perioada VII (grupa X Garlan) - Ἀπολλόδωρος (1ex.), Ἰδνάδης (9 ex.), Θεόπομπος (1 ex.)

De la sfârșitul perioadei VII Tzochev (sau sfârșitul grupei X Garlan), cca. 256/259 a. Chr. ștampilele thasiene înregistrează o scădere bruscă. A doua jumătate a sec. III a. Chr. este reprezentată doar de 9 exemplare, repartizate la Garlan în grupele XI (258-249 a. Chr.) și XII (248-236 a. Chr.), iar la Tzochev în perioadele VIII-X (cca. 255-208 a. Chr.). Numărul mic de exemplare ne scutește de o analiză paralelă a grilelor cronologice Garlan / Tzochev. Notațiile punctuale pe care le facem privesc pe Σκύμνος II plasat în perioada VIII, între eponimii din jurul gravurului E2. Pe baza asemănărilor de gravură Ἄλκιμος II este plasat la începutul perioadei IX (spre 241 a. Chr.); Σάτυρος III AP la Garlan este notat de Tzochev drept Σάτυρος IV și plasat înaintea eponimilor din jurul gravurului E4 (anterior deci anului 219 a. Chr.)³².

După grila Tzochev ultimul eponim prezent în lotul nostru – Φιλιστίδης – este plasat în perioada X, ale cărei limite coboară între 226-208 a. Chr.³³. După Garlan seria se încheie cu Ἄλκιμος și Φιλιστίδης, plasați în grupa XII (cca. 248-236 a. Chr.).

Atelierele identificate pe ștampilele cu un singur nume și etnicon, în ordinea frecvenței, sunt: Molos – pe 16 exemplare din perioadele II-VII și IX (cele mai multe – 6 – cu eponimi din perioada VII); Vamvouri Ammoudia – pe 6 ștampile din perioadele V-VII; Chioni – pe 10 exemplare din perioadele IV-VI (între ele 5 sunt din perioada V). Mai puțin prezente sunt exemplarele produse în Kalonero (doar patru piese din perioada II), Keramidi (două piese din perioadele V și VI) și Hagia Irinis (un exemplar din perioada VII).

Din analiza ștampilelor thasiene reținem:

- prezența importurilor thasiene în primele decenii ale sec. IV a. Chr.; rolul important în difuzarea produselor în această perioadă l-a avut Histria;

- în continuare se conturează două perioade marcate de un număr mare de ștampile: prima între cca. 360-335 a. Chr. (în cronologia Garlan) sau 364-338 a. Chr. (în cronologia Tzochev). Se disting așezările din jurul Histriei – Histria Pod, Piatra, Palazu Mic, cu observația că descoperirile de la Palazu Mic și Piatra încep pe la cca. 360/350 a. Chr. și durează până spre 310/309 a. Chr.; cea de a doua perioadă se plasează între cca. 299/292-274 a. Chr.

³⁰ BUZOIANU & BĂRBULESCU 2008, p. 148; BUZOIANU 2019, p. 137.

³¹ Cercetarea arheologică aparține colegilor Tr. Cliante și T. Potârniche.

³² TZOCHEV 2016, p. 78.

³³ Pentru Φιλιστίδης vezi TZOCHEV 2016, p. 83.

- în zona de nord a Dobrogei sunt importante descoperirile de la Sarichioi pentru perioadele III-VII (345/337 -256 a. Chr.)

- în zona centrală a Dobrogei se conturează un nucleu format din descoperirile de la Medgidia – Cogealac – Runcu în prima jumătate a sec. III a. Chr. (respectiv perioadele VI și VII Tzochev);

- descoperiri pe durată lungă se înregistrează la Albești: de la începutul perioadei I până la începutul perioadei X; mai bine reprezentate și aici sunt ștampilele din prima jumătate a sec. III a. Chr.

Prezența produselor thasiene începe să se manifeste constant și pe o arie geografică mai largă odată cu începutul perioadei a II-a (cca. 364 a. Chr.) și ia sfârșit puțin după sfârșitul perioadei IX (227 a. Chr., după Tzochev) sau undeva în grupa XII la Garlan (cca. 248-236 a. Chr.), odată cu eponimul Φιλιστιδης.

Recipiente amforice

Repertorierea noastră n-ar fi completă dacă nu ne-am referi și la recipientele amforice. Întregi sau în stare fragmentară, ele provin în mare parte din complexe funerare (tumuli) sau din descoperiri izolate, posibil atribuite unor așezări sau tot necropole.

Repertorierea conține un număr de 51 exemplare întregi sau fragmentare în care pot fi recunoscute tipologiile de bază: tipul biconic înalt (majoritatea tip I Bon) sau tipul cu corpul larg („en toupie”) și picior carenat (tip II Bon). Între ele, un număr de 15 exemplare sunt ștampilate. Rețin atenția descoperirile de la Jurilovca, Topraisar și Topalu; toate provin din complexe funerare cu un număr mare de exemplare.

Tumulul de la Jurilovca descoperit întâmplător în 1955, situat în spatele promontoriului Dolojman, făcea parte probabil din necropola cetății Orgame³⁴. Tumulul conținea 50 de amfore de Chios și alte 50 amfore de Thasos. Amforele de Chios³⁵ sunt de tip V-B Monachov 2003 (pl. 11/4-5), datate între primul și al doilea sfert al sec. IV a. Chr. Amforele de Thasos, cu înălțime în medie de 0,65 m, purtau pe una din torți ștampile cu reprezentarea lui Heracles arcaș³⁶. Ștampilele aparțineau probabil lui Αριστομένης, eponim din perioada I la Tzochev 2016 (grupa C la Garlan 1999), prezent la Histria și în teritoriul cetății³⁷.

Cum nu coloniile intră în atenția noastră, menționăm tumulul de la Jurilovca pentru numărul mare de exemplare descoperite și pentru contemporaneitatea celor două tipuri de amfore – Chios și Thasos -, în prima jumătate a sec. IV a. Chr. sau, mai restrâns, pe la 370 a. Chr., datarea grupei C la Garlan 1999³⁸. Nu știm ce s-a întâmplat cu inventarul tumulului. Canarache notează că „descoperirea ar fi

³⁴ CANARACHE 1957, p. 380. Amplasamentul lui pe teren nu a putut fi ulterior identificat.

³⁵ CANARACHE 1957, p. 378, fig. 70.

³⁶ CANARACHE 1957, p. 380: „ștampilele sunt din tipul celor cu reprezentarea lui Heracles în genunchi trăgând cu arcul sau cu o floare cu tija lungă”.

³⁷ Vezi în tabelul A.1., Histria-Pod, Năvodari, Capul Midia.

³⁸ O datare în prima jumătate a sec. IV a. Chr. avusese în vedere și CANARACHE 1957, p. 380.

fost și de mai mare valoare dacă mormântul n-ar fi fost răvășit și cercul de amfore n-ar fi fost demontat”³⁹. Un exemplar recuperat în 1956 „de la un sătean din Jurilovca” este publicat de V. H. Baumann, *Peuce* 4 (1973-1975), p. 37-38 și pl. III/7 (toarta restaurată). Forma corespunde amforelor cu ștampila Ἀριστομένης din Garlan 1999, cat. 316, 323 și pl. III; Monachov 2003, pl. 43/2.

Tumulul de la Topraisar era compus din 21 de amfore de Heracleea Pontică și un exemplar neștampilat de Thasos⁴⁰. Amfora, cu un diametru mai mare raportat la înălțimea vasului⁴¹ aparține tipului II-C-2 la Monachov 2003 (tip biconic, varianta Topraisar), datat în prima jumătate a sec. IV a. Chr. Tot Monachov 1999 datează tumulul după exemplarele ștampilate de Heracleea Pontică în prima jumătate a anilor 60 ai sec. IV a. Chr.⁴²

Tumulul de la Topalu conținea 9 amfore⁴³: 3 de Chios tip „cu manșon” și 6 de Thasos tip biconic târziu. Între ele, trei exemplare (nr. 4, 6 și 7) purtau ștampilă Τηλέμαχος, unul (nr. 5) – ștampilă Ἡράκλειτος și două (nr. 8 și 9) erau neștampilate. Toate exemplarele au înălțimi cuprinse între 0,63-0,74 m și valorile diametrului maxim de 0,23-0,235 m. După Monachov 2003 aparțin tipului II-B-3 (varianta biconică târzie), databilă în a doua jumătate a sec. IV a. Chr. Ștampilele se încadrează în același interval de timp, mai precis în ultimul sfert al sec. IV a. Chr. sau 324-304 a. Chr. (Tzochev 2016); la Garlan 2004-2005, Ἡράκλειτος aparține grupei II (326-323 a. Chr.) și Τηλέμαχος – grupei III (322-316 a. Chr.). Monachov 1999 datează tumulul spre anii 20 ai sec. IV a. Chr.⁴⁴

Între *amforele ștampilate* reținem un exemplar fragmentar tip II-B-1 din prima jumătate a sec. IV a. Chr. și mai multe exemplare tip II-B-2 după Monachov 2003, databile în al doilea și al treilea sfert al sec. IV a. Chr., cu ștampile din grupele F1, F2 și G2 (Garlan 1999), respectiv perioadele II și III (Tzochev 2016). Notăm în ordine:

- partea superioară a unei amfore descoperite la Enisala tumulul M 5-A⁴⁵ în care recunoaștem (la dimensiuni mai mici) profilul amforelor tip II-B-1 la Monachov 2003, pl. 42/4. Vasul poartă pe gât o ștampilă ilizibilă⁴⁶;

- amforă întregă de la Băltăgești⁴⁷; ștampilă cu phială eponimică a producătorului Ἀθηνα(---), grupa F1 Garlan sau perioada II Tzochev;

- amforă întregă de la Medgidia⁴⁸; ștampilă eponim Φιλοκράτης și producător Παυσανίης, grupa F1 Garlan sau perioada II Tzochev;

³⁹ CANARACHE 1957, p. 380.

⁴⁰ IRIMIA 1976, p. 37-56.

⁴¹ Înălțime: 0,60 m; diametrul maxim = 0,33 m.

⁴² MONACHOV 1999, p. 308-309; ștampilele aparțin magistraților Κέρκιος și Παυσανίας, din MG II subgrupa B la KAC 2003, p. 275 și au producător comun Νόσσος.

⁴³ IRIMIA & CHELUȚĂ-GEORGESCU 1982, p. 125-151.

⁴⁴ MONACHOV 1999, p. 392-394.

⁴⁵ TELEAGĂ 2008, p. 371, cat. 114 și pl. 34/7.

⁴⁶ MONACHOV 2003 înregistrează mai multe amfore cu ștampile dispuse pe gât; cele mai multe sunt de tip II-B-1 (MONACHOV 2003, pl. 42/4, 6; 43/2; eponimii Δαμάστης, Διάρης și Ἀριστομένης) și un exemplar tip II-B-2 (pl. 44/2, eponim Μέγων II).

⁴⁷ IRIMIA 1983, p. 96 și fig. 8/3. Pentru ștampile, aici și în continuare, vezi tabelele anexă A.1. și A.2.

⁴⁸ IRIMIA 1991, p. 109, nr. 1 și fig. 7/1.

- amforă întreagă de la Nuntași⁴⁹; ștampilă eponim Δαμάστης II, producător Πυλάδης; grupa F2 Garlan / perioada III Tzochev;

- amforă întreagă de la Dunărea⁵⁰; ștampilă: pilos cu valoare eponimică și producător Βίων; grupa G2 Garlan / perioada III Tzochev.

Tipului II-B-3 la Monachov 2003 îi aparțin cele 6 amfore de la Topalu (la care ne-am referit) și un exemplar întreg de la Malcoci⁵¹ cu ștampila eponimului Ἀμφοτέρης, grupa II Garlan / perioada IV Tzochev.

Pentru tipul II-C-3, datat în ultimul sfert al sec. IV – prima jumătate a sec. III a. Chr., notăm două exemplare fragmentare, ambele cu ștampile din perioada VI Tzochev:

- partea superioară a unei amfore descoperite la Tulcea⁵² cu ștampila eponimului Ἀριστόδικος (grupa VII Garlan);

- amforă fragmentară de la Costinești⁵³ cu ștampila eponimului Κύχρις (grupa VIII Garlan).

Pentru *amforele neștampilate* apelăm în continuare la tipologia Monachov 2003, notând, unde e cazul, și elemente din descriere care pot susține o încadrare tipologică sau cronologică.

În categoria amforelor pithoide, tipul I-B-3 la Monachov 2003 (prima jumătate a sec. IV a. Chr.) încadrăm două exemplare fragmentare de la Albești⁵⁴. Forma și dimensiunile vaselor⁵⁵ sunt apropiate exemplarului Monachov 2003, pl. 39/3, descoperit la Thasos⁵⁶ și datat în prima treime a sec. IV a. Chr. Exemplarul A 28 de la Albești s-a aflat în context cu trei ștampile de Heraclea Pontică, cu două nume⁵⁷, între care cea mai timpurie aparține magistratului Δεινόμαχος⁵⁸, grupa MG II B la Kac 2003 (cca. 390-370 a. Chr.) sau cca. 370-365 a. Chr. la Monachov 1999⁵⁹.

Pentru tipul II-B-1, datat tot în prima jumătate a sec. IV a. Chr. reținem:

- un exemplar din nordul Dobrogei⁶⁰; vasul are buză „tip Pridik” și urme de vopsea roșie sub buză;

- tot din nordul Dobrogei, de la Parcheș, notăm un exemplar reconstituit⁶¹;

- amforă descoperită la Isaccea⁶²; vasul are buză „Pridik” și prezintă urme de vopsea roșie pe gât și în zona diametrului maxim⁶³.

⁴⁹ RĂDULESCU 1961, p. 388.

⁵⁰ IRIMIA 1973, p. 19 și pl. 18/4.

⁵¹ BAUMANN 1973-1975, p. 41, nr. 30 și pl. VII/2, 2a.

⁵² BAUMANN 1973-1975, p. 36-37, nr. 16 și pl. VII/1, 1a.

⁵³ IRIMIA 1980, p. 96-97 și fig. 2/11 și 8/13.

⁵⁴ BUZOIANU & BĂRBULESCU 2008, cat. A 28 și A 29.

⁵⁵ Amfora A 28 are înălțimea de 0,59 m și diametrul maxim 0,34; valoarea diametrului maxim pentru exemplarul A 29 este de 0,396 m.

⁵⁶ VEZI MONACHOV 2003, p. 64 și n. 61.

⁵⁷ În SA, c. 56, la -0,90 – 1,20 m (amfora thasiană) și -0,90 m (ștampilele de Heraclea Pontică).

⁵⁸ BUZOIANU & BĂRBULESCU 2008, cat. S 134 (revizuită).

⁵⁹ MONACHOV 1999, p. 272-281, 311, 317.

⁶⁰ BAUMANN 1973-1975, p. 32-33, nr. 2 și pl. I/2.

⁶¹ BAUMANN 1973-1975, p. 36, nr. 15 și pl. II/5.

⁶² TOPOLEANU 1984, p. 188 și pl. II/5.

⁶³ Forma vasului este apropiată de exemplarele MONACHOV 2003, pl. 42/2 și 6.

Toate exemplarele sunt de capacitate mică, având diametrul maxim la valori inferioare (0,19-0,23 m) celor înregistrate pentru tipul respectiv⁶⁴.

Cele mai multe amfore se încadrează în tipul II-B-2 (al doilea și al treilea sfert al sec. IV a. Chr.). Notăm exemplarele de la Cernavodă, Cochirleni, Cumpăna, Medgidia, din nou nordul Dobrogei și Satu Nou⁶⁵. Majoritatea sunt fragmentare (le lipsește gura, torțile sau piciorul). Singurele exemplare întregi (vasele cu șampilă de la Medgidia și Nuntași)⁶⁶ au înălțimi de 0,73/0,71 m și diametrele maxime de 0,24/0,259 m; pentru celelalte (cărora le lipsește piciorul) înălțimea depășește 0,62 m, iar valoarea diametrului maxim este între 0,22-0,24 m. Unele dintre ele prezintă urme de vopsea roșie sub buză (recipientele de la Cumpăna, nordul Dobrogei, Satu Nou) și alveole digitale la baza torților (un vas de la Satu Nou); buza are profil trapezoidal (buză „Pridik”).

În tipul II-B-3, databil în a doua jumătate a sec. IV a. Chr., plasăm în afara celor 6 exemplare de la Topalu și exemplarul șampilat de la Malcoci (vezi mai sus), alte câteva amfore de la Nicolae Bălcescu, nordul Dobrogei, Satu Nou (necropolă) și din nou Malcoci. Exemplarul de la Nicolae Bălcescu s-a aflat în context cu un fragment de amforă de Chios cu picior tip „manșon”. Un exemplar aproape întreg provine din necropola de la Satu Nou; prezentată de Teleagă 2008, cat. 116 și pl. 89/1, piesa este datată în intervalul 350-325 a. Chr. Dimensiunile vaselor depășesc 0,62 m înălțime și au valoarea diametrului maxim cuprinsă între 0,21-0,25 m.

Singura amforă de tip III („în formă de fus”) s-a aflat la Enisala într-un mormânt secundar din mantaua tumulului M1-B⁶⁷. Datarea tipului de vas se plasează la Monachov 2003 între mijlocul și al treilea sfert al sec. III a. Chr.⁶⁸

Între amforele pseudo-thasiene sau atribuite cercului thasian⁶⁹ o categorie aparte o reprezintă amforele de tip Murighiol⁷⁰ a căror datare a fost stabilită în prima jumătate a sec. IV a. Chr. Din această categorie reținem:

- două amfore reconstituite (dintr-un total de 6 după *DIVR*) din tumulul de la Agighiol⁷¹. Recipientele s-au aflat în context cu vase attice⁷² datate în prima jumătate a sec. IV a. Chr.⁷³;

- trei amfore din necropola de la Canlia: Boroffka & Trohani 2003, p. 151, 158 și fig. 6/2, 6/3 și 8/4. Amforele, reluate de Teleagă 2008, cat. 64 (Pl. 12/2 și 131/1), 65 (Pl. 12/5) și 66 (Pl. 12/4; 131/3) sunt datate între 390-350 a. Chr.;

- o amforă de același tip descoperită la Dunărea și datată inițial la sfârșitul sec. III – începutul sec. II a. Chr.⁷⁴

⁶⁴ Vezi MONACHOV 2003, p. 198-199 (tabele).

⁶⁵ Aici și mai departe, pentru fiecare vezi trimiterile din anexă, tabelul B.

⁶⁶ Vezi mai sus, n. 48, 49.

⁶⁷ SIMION 2003, p. 270-272 și fig. 11/3.

⁶⁸ MONACHOV 2003, p. 76; pentru forma vasului vezi pl. 51/4. Tot secolul III a. Chr. este avut în vedere și de TELEAGĂ 2008, p. 373, cat. 142 și pl. 27/3.

⁶⁹ Denumiri la MONACHOV 2003, p. 77-87.

⁷⁰ MONACHOV 2003, p. 79-80 și pl. 55/4-8; MONACHOV 1990, p. 13-14 (*non vidi*).

⁷¹ BERCIU 1969, p. 74, fig. 52 și p. 76.

⁷² ALEXANDRESCU 1978, cat. 587, 477, 483, 483 bis.

⁷³ ALEXANDRESCU 1971, p. 660-662 stabilea datarea tumulului „nu mai devreme de al doilea sfert dacă nu chiar de mijlocul sec. IV a. Chr.”

În tipul Murighiol mai sunt încadrate o amforă descoperită la Cumpăna⁷⁵ și două exemplare provenite din necropola Murighiol, din mormântul 1/1954⁷⁶. Ultimele recipiente se regăsesc la Teleagă 2008, cat. 69, 70 și pl. 76/4, 5 și 172/1, care le consideră exemplare târzii ale seriei, cu o datare apreciată între 350-325 a. Chr.⁷⁷ (interval pe care Monachov nu îl are în vedere).

Un grup de 6 amfore (4 de la Telița și câte un exemplar de la Dunăreni și Nalbant) se caracterizează prin corp conic, umăr profilat, gât cilindric și torți prinse la partea superioară la baza gâtului; niciuna nu poartă ștampilă. Toate au dimensiuni mici: 0,46-0,51 m înălțime și 0,21-0,22 m valoarea diametrului maxim. Forma și dimensiunile vaselor sunt apropiate amforelor de Heracleea Pontică, tip II A și B la Brashinskii 1980 sau tip II-A, varianta II-A-3 la Monachov 2003. Argila însă este diferită de cea a amforelor heracleene. De culoare gălbuie, roză sau roșie-portocalie, ea conține nisip și particule fine de mică. La exterior vasele au o culoare deschisă, gălbuie sau alb-gălbuie.

Atribuirea lor rămâne nesigură. Amforele de la Telița și Nalbant sunt considerate de descoperitorii lor amfore thasiene. Teleagă 2008, p. 390, cat. 422-425 plasează exemplarele de la Telița în categoria amforelor cu centru de producție necunoscut, iar amfora de la Dunăreni (cat. 359) în categoria amforelor neștamplate de Heracleea Pontică.

Ele pot constitui un grup distinct pe care, prin extindere și ținând cont de calitatea argilei, l-am putea integra ipotetic categoriei amforelor din cercul thasian. Autorii cercetării de la Telița⁷⁸ datează complexul funerar în care au apărut amforele la sfârșitul sec. IV / începutul sec. III a. Chr. sau doar sec. III a. Chr.⁷⁹. Descoperirile de la Dunăreni și Nalbant au caracter izolat; pentru ele s-a reținut pentru datare doar sec. III a. Chr.⁸⁰

Între alte forme considerate ca aparținând cercului thasian notăm:

- o amforă fragmentară (lipsă piciorul) de la Ion Corvin⁸¹; după forma buzei și calitatea argilei putem aprecia exemplarul ca produs pseudo-thasian și-l apropiem de exemplarele Monachov 2003, pl. 56. Vasul a fost găsit împreună cu alte amfore fragmentare de tip Chios („cu manșon”), Menda, tipul II-C (varianta Melitopol) și gâturi de Heracleea Pontică, toate cu datări între primul și al treilea sfert al sec. IV a: Chr.⁸²;

⁷⁴ IRIMIA 1983, p. 116, nr. 3 și fig. 11/2.

⁷⁵ IRIMIA 1983, p. 106 și fig. 10/8 (datare largă, sec. IV / începutul sec. III a. Chr.); exemplar regăsit și la TELEAGĂ 2008, cat. 71 și pl. 19/3.

⁷⁶ BUJOR 1958, p. 127, 134, fig. 3, 6/1; BUJOR 1955, p. 573, fig. 2/4; reluat de BAUMANN 1973-1975, p. 37, nr. 17 și pl. 2/6.

⁷⁷ TELEAGĂ 2008, p. 65 și 368. Forma vaselor, cu umăr profilat și corp accentuat conic este mai apropiată tipului II-B-2 la Monachov 2003.

⁷⁸ SIMION & CANTACUZINO 1962, p. 379-380 și fig. 3/1; 7/3; material reluat de SIMION 2003, p. 330-331 și fig. 3/1.

⁷⁹ Amforele au apărut în M6, în context cu kantharoi attici datați către 300 a. Chr. (cu posibilitatea coborârii datării spre 260 a. Chr.); vezi ALEXANDRESCU 1978, cat. 580-582. TELEAGĂ 2008 datează complexul între cca. 325-290 a. Chr.

⁸⁰ Vezi IRIMIA 1973, p. 11-13 și BAUMANN 1973-1975, p. 39, nr. 25.

⁸¹ IRIMIA 1983, p. 116, nr. 3 și fig. 11/2; la TELEAGĂ 2008, cat. 473, în categoria amforelor cu origine nestabilă.

⁸² IRIMIA 1983, p. 116, datare largă sec. IV / începutul sec. III a. Chr.

- două amfore fragmentare descoperite la Medgidia, cu corp conic (lipsă partea superioară a vaselor și piciorul), caracterizate printr-o argilă cu paiete mai mari de mică și mult nisip în compoziție. Ambele sunt datate în sec. III a. Chr.⁸³

Câteva amfore întregi de Thasos n-au putut fi identificate:

- o amforă descoperită la Agigea⁸⁴; reținem că piesa făcea parte dintr-un tumul ce avea peste 20 de amfore de Thasos și Heracleea Pontică; datarea complexului în sec. IV a. Chr. nu credem că pune probleme;

- o amforă aproape întreagă de tip Thasos timpuriu este semnalată la Sinoe-Zmeica⁸⁵;

- alte două amfore de Thasos sunt semnalate la Valea Teilor (Meidanchioi, jud. Tulcea)⁸⁶ și Viile (Beilic)⁸⁷.

Fragmentele amforice de Thasos sunt semnalate și în alte localități. În general sunt notate:

- buze de tip „Pridik”: Adâncata⁸⁸;

- profilul părții superioare a gâtului, buză tip „Pridik” și joncțiunea torților cu gâtul. Fragmentul descoperit la Piatra⁸⁹ pare să aparțină unei amfore tip II-B-2⁹⁰;

- picioare aparținând unor vase de tip biconic: Adâncata, Chirnogeni, Cogealac, Peceneaga, Sarichioi, Satu Nou – „Vadul Vacilor”, Topolog⁹¹;

- picioare de amfore thasiene aparținând tipului biconic și trei gâturi cu buză trapezoidală („Pridik”) provenind din necropola de la Enisala sunt catalogate de Teleagă 2003, cat. 130-134 și pl. 27/4-12; cat. 135 și pl. 37/1; cat. 136 și pl. 34/2. Fragmentele pot fi atribuite la Monachov 2003 tipului II-B, în toate variantele tipului (1-2-3), databile în sec. IV a. Chr.;

- alte fragmente de amfore thasiene sunt semnalate la Bugeac, Celic-Dere (așezare și necropolă), Enisala, Malcoci, Satu Nou – Valea lui Voicu.

Recipientele amforice întăresc sau completează seria importurilor thasiene documentată prin ștampile. Cele mai multe apar în contexte funerare, fie că este vorba de vase-urne (puține la număr, totuși, raportat la numărul de urne funerare cunoscute), de piese votive (majoritatea) sau de exemplare sparte folosite la amenajarea platformelor funerare. Analiza lor din punct de vedere tipologic și cronologic ocazională câteva observații:

- absența tipului pithoid timpuriu (tip I-A și I-B-1 și I-B-2 la Monachov 2003), de la sfârșitul sec. VI și până la al treilea sfert al sec. V a. Chr. (inclusiv) și a tipului conic timpuriu (II-C-1), datat în al treilea sfert al sec. V a. Chr.;

⁸³ IRIMIA 1991, p. 109, nr. 3 și fig. 1/3; 6/8; p. 111 și fig. 6/7. Pentru analogii este citat BRASHINSKII 1984, p. 113, 228-229, pl. 19/2, 4 și 20/1, 4. Eventuale apropieri, MONACHOV 2003, pl. 58/1 (Akanthos).

⁸⁴ IRIMIA 1991, p. 97.

⁸⁵ SCIV (1953), 1-2, p. 143, punctual *d*; sunt semnalate „sute de gâturi, funduri și mânuși de diferite tipuri de amfore de import”.

⁸⁶ CANARACHE 1957, p. 377.

⁸⁷ ARICESCU 1971, p. 223-224.

⁸⁸ IRIMIA 2004-2005, p. 324, 344, 347.

⁸⁹ IRIMIA 2008, p. 102 și fig. 4/1 (fără comentarii în text).

⁹⁰ MONACHOV 2003, pl. 44/4.

⁹¹ Aici și în continuare, vezi Anexe, tabel B.

- tipul pithoid este prezent printr-o variantă târzie (I-B-3), din prima jumătate a sec. IV a. Chr., înregistrată la Albești;

- tot primei jumătăți a secolului IV a. Chr. îi aparțin tipul II-B-1, prezent cu predilecție în partea de Nord a Dobrogei și tipul II-C-2, cu o prezență izolată în interiorul Dobrogei, la Topraisar;

- tipul biconic (II-B) este prezent în toate variantele (1, 2 și 3), pe toată durata sec. IV a. Chr. Cele mai frecvente sunt recipientele din tipul II-B-2, din al doilea și al treilea sfert al sec. IV a. Chr.;

- urmează în ordinea frecvenței tipul II-B-3, din a doua jumătate a sec. IV a. Chr., măbind ponderea (importanța) prezenței Thasosului în această perioadă;

- surprinzător este numărul mic de exemplare de tip II-C-3 (ultimul sfert al sec. IV – prima jumătate a sec. III a. Chr), raportat la numărul mare de ștampile;

- o formă izolată rămâne amfora de tip III din al treilea sfert al sec. III a. Chr., din necropola de la Enisala.

Recipientele pseudo-thasiene sau atribuite cercului thasian completează repertoriul tipologic al amforelor din prima jumătate a sec. IV a. Chr. (tip Murighiol) sau din sec. III a. Chr. (*alia*).

Din punct de vedere al ariei geografice, nordul Dobrogei se detașează prin numărul exemplarelor din prima jumătate a sec. IV a. Chr.

A doua jumătate a sec. IV a. Chr. este documentată în continuare în partea de Nord a Dobrogei, dar perioada se remarcă mai ales prin descoperirile de pe linia Dunării (în special zona de Sud-Vest a Dobrogei).

Descoperirile din interiorul Dobrogei, mai rare în prima jumătate a sec. IV a. Chr., își accentuează prezența în a doua jumătate a sec. IV a. Chr.

A. Ștampile amforice

A.1. Ștampile cu două nume, etnicon (și emblemă)

Perioadă Tzochev (2016)	Grupă (Garlan 1999)	Eponim	Fabricant	Emblemă	Loc de descoperire	Publicație	Tip / variantă, atelier
Perioada I (391-365 a. Chr.)	Grupa A (390/380 a. Chr.)	Τελέας	-	coroană din frunze de iederă; urmele unui caduceu; pas-tilă	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, S 151	Bon, 2135; Avram 1996, cat. 11; Garlan 1999, cat. 74
	Grupa B (390-380 a. Chr.)	Δαμάσ(της) I	Σάτυ(ρος)	-	Sinoe- Zmeica	Avram 1996, cat. 14	Bon, 71; Garlan 1999, cat. 102; Tzochev 2016, cat. 18
		Κτήσι(ς)	Εύρυά(ναξ)	-	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 3 și pl. 2	Bon, 20; Avram 1996, cat. 15; Garlan 1999, cat. 123;
		Λεωγ(--)	Κίρω(ν)	-	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 4 și pl. 2	Bon, 41; Avram 1996, cat. 20; Garlan 1999, cat. 165;
		legenda pe 3 rânduri; nereconstituită		-	Enisala, M5- A	Simion 1971, p. 96; 2003, p. 269, nr. 2	Telegă 2008, cat. 80
		ștampilă com- plementară cu emblemă și fără inscripție		arc + măciucă	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 1-2 și pl. 2	Avram 1996, cat. 6; Garlan 1999, cat. 250; atelier Keramidi
		ștampilă complementară (?)		arc + săgeată (?)	Enisala, M5- A	Simion 1971, p. 97; 2003, p. 269, nr. 3	Telegă 2008, cat. 82
	Grupa C (cca. 370 a. Chr.)	Ἀριστομέ(νης)	Δαμά(σ)της	Heracles arcaș	Năvodari	Matei 1985, p. 129- 130, nr. 1 și pl. 2/9 (revizuită)	Garlan 1999, cat. 316
			nedeterminat	Heracles arcaș	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 5-6 și pl. 2	Garlan 1999, p. 156
			nedeterminat	Heracles arcaș	Capul Midia	Irimia 1980, p. 96 și fig. 4/8; 9/5	Garlan 1999, p. 156

	Grupa D (370-365 a. Chr.)	Αριστ--)	Θε(--)	spic	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 7 și pl. 2	Avram 1966, cat. 33; Garlan 1999, cat. 398
Perioada II (364-338 a. Chr.)	Grupa E1 (365-360 a. Chr.)	Αλθημ(--) Tzochev 2016 Αλθημ(ένης) (vezi și Garlan 1999, p. 182)	Δημηϊ	scut	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 8 și pl. 2	Garlan 1999, cat. 435
			[Θεόφιλος]	roată cu 4 spițe	Enisala M5-A	Simion 1971, p. 96; 2003, p. 269, nr. 1	reconstituire ipotetică
		Κλεοφῶν	Πρωϊτις	vas (oenochoe)	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 9 și pl. 2	Garlan 1999, cat. 464; Tzochev 2016, cat. 41 a
			Παυσανίης	șopârlă	Açic-Suat (Caraburun)	Lungu 2019, p. 69 și fig. 13	Bon, 995; Avram 1996, cat. 38; Garlan 1999, cat. 461-462
	Grupa F1 (360-350 a. Chr.)	Μέγων II	Σάτυρος	thymiaterion	Somova	Lungu 1994, p. 141, nr. 1	Bon, 1145; Garlan 1999, cat. 537; Balabanov, Garlan & Avram 2016, p. 39, nr. 44; atelier Keramidi.
		Φα(νοκ--)	Θεόφιλο(ς)	cupă	Somova	Lungu 1994, p. 141, nr. 2	Bon, 827; Avram 1996, cat. 99; Garlan 1999, cat. 549
	Παμφαίης		οραιτ	Murighiol	Garlan 1999, sub cat. 552	singura atestare a numelui fabricantului	
	Σκύμνος		cercel	Sinoe-Zmeica	Avram 1996, cat. 582	Bon, 1587; Avram 1996, cat. 102; Garlan 1999, cat. 556	
	Σκύμνος		cercel	Babadag	Lungu 1994, p. 141, nr. 3	vezi mai sus	
		Βάτων	Πυλάδης	măciucă	Adâncata I	Irimia 2004-2005, p. 326, nr. 1 și fig. 11/1	Bon, 464; Avram 1996, cat. 92; Garlan 1999, cat. 570; Tzochev 2016, cat. 65

Perioada II (364-338 a. Chr.)			Σάτυρο(ς)	mână	Dobrogea, <i>passim</i>	Garlan 1999, sub cat. 571	atelier Keramidi
		phiază (cu valoare eponimică)	Ἀθηνα(--)	phiază + cască	Băltăgești	Irimia 1983, p. 96-97 și fig. 7/7 (amforă întreagă)	Garlan 1999, cat. 577; atelier Keramidi; pentru amforă vezi mai departe, tabel B
			Ἡράκλει(ιτος)	phiază + xoanon	Piatra	Irimia 2008, p. 89, nr. 1 și fig. 1/1	Bon, 699; Avram 1996, cat. 58; Garlan 1999, cat. 588
			Λυσικλῆς	phiază + ciorchine	Açic-Suat (Caraburun)	Lungu 2019, p. 69 și fig. 5	Bon, 1107; Avram 1996, cat. 60; Garlan 1999, cat. 593; atelier Keramidi
		stea (cu valoare eponimică)	Πυλά(δης)	stea + torță	Siliștea	Irimia 1980, p. 106	Bon, 1505; Garlan 1999, cat. 632
		Ἀριστείδης I	Εὐφράν(ωρ)	cap de leu	Palazu Mic	Irimia 2006, p. 137, nr. 1 și fig. 8/4	Garlan 1999, cat. 641
			Λυσικλ(ῆς)	ciorchine	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 10 și pl. 2	Garlan 1999, cat. 648
		Μεσο(--)	Καλ(λιφῶν)	torță între două coroane	Palazu Mic	Garlan 1999, sub cat. 665	Avram 1996, cat. 105; Garlan 1999, cat. 665
				torță între două coroane	Piatra	Irimia 2008, p. 90, nr. 1 3 și fig. 1/3	vezi mai sus
			Λυσι(κλῆς)	delfin; pește	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 12 și pl. 2	Bon, 1119 și 1172; Avram 1996, cat. 108; Garlan 1999, cat. 668; atelier Keramidi
			Παυ(ανίης)	sepie; crab	Piatra	Irimia 2008, p. 89- 90, nr. 2 și fig. 1/2	Bon, 1171; Avram 1996, cat. 110; Garlan 1999, cat. 672
		Φιλοκρά(της)	Γλαύκων	burduf (?)	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 13 și pl. 2	Avram 1996, cat. 77; Garlan 1999, cat. 681
			Κλεοφάνης	două cnemide	Murighiol	Garlan 1999, sub cat. 690	Bon, 951

Perioada II (364-338 a. Chr.)			Ξενοφάνης	sepie	Açic-Suat (Caraburun)	Lungu 2019, p. 69 și fig. 14	Garlan 1999, cat. 695
			Παυσανίης	tirs	Medgidia	Irimia 1991, p. 109 (amforă întreagă)	Pentru amforă, vezi tabel B.
			[.....]	crustaceu	Piatra	Irimia 2008, p. 91, nr. 7 și fig. 1/6, (propunea o altă lectură: [Θασίων/Πυθό/λεως Πυλά/δη(ς)], după Bon, 1506)	Garlan 1999, cat. 701 (numele eponimului nu e sigur)
	Grupa F2 (350-345 a. Chr.)	Δαμάστης II	Πυλάδης	greiere	Nuntași	Rădulescu 1961, p. 388 (amforă întreagă; lectură revizuită)	Bon, 529; Garlan 1999, cat. 717; Tzochev 2016, cat. 100; atelier Molos. Pentru amforă vezi tabel B
		Πανφάης	Ἡρακ(--)	crater	Somova	Ștefan 1954, p. 39 (Πάμφιλος); Lungu 1994, p. 140 (Παμφάης)	Lungu 1994 propune numele fabricantului Ἡράκλειτος; restituirea nu e reținută de Garlan 1999 unde eponimul Πανφάης este atestat cu Ἡρακλειδης (cat. 724-725) și Ἡράκλειτος (cat. 726) cu diverse embleme
		Νύμφων	Κλευφάνης	trident cu frunză de iederă la capăt	Palazu Mic	Irimia 2006, p. 138, nr. 2	Bon, 1291; Avram 1996, cat. 46; Garlan 1999, cat. 742
			Μέγων	animal sălbatic cu frunză de iederă la capătul cozii	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 152	Bon, 1838; Garlan 1999, cat. 748; Tzochev 2016, cat. 103; atelier Kéramidi

Perioada II (364-338 a. Chr.)		ΓΑ (monogramă)	Ἀγαϊδε(--)	tolbă de săgeți	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 14 și pl. 2	Garlan 1999, cat. 758
		Ἀρχέστρα(τος)	Ἀρισταγόρης	candelabru	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 11 și pl. 2	Bon, 276; Garlan 1999, cat. 775; atelier Kalonero
	Grupa G1 (cca. 345 a. Chr.)	Ἀμύντωρ	Πρωτίων	vas (amforă)	Malcoci	Baumann 1973-1975, p. 35, nr. 11 și pl. 6/1, 1a	Garlan 1999, cat. 820
				vas (amforă)	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 15 și pl. 2	vezi mai sus
	Πει(-)	Κλευφάνης	pasăre (rață)	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 18 și pl. 3	Avram 1996, cat. 144; Garlan 1999, cat. 828;	
				Piatra	Irimia 2008, p. 90, nr. 4 și fig. 2/14	RÉG 125, p. 218, nr. 275 magistrat Πει (-)	
				Zorile	Irimia 1980, p. 105, nr. 1 și fig. 4/23	legenda restituită după Garlan 1999, cat. 828	
		Λυσικλῆς	greiere	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 19 și pl. 3	Bon, 1118; Avram 1996, cat. 145; Garlan 1999, cat. 830	
				Piatra	Irimia 2008, p. 90, nr. 5 și fig. 1/4	vezi mai sus	
		Περίθυμος	ciorchine	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 17 și pl. 3	Garlan 1999, cat. 834	
Πυλάδης	iepure	Jurilovca	Avram 1996, cat. 589	Bon, 1502, 1502 bis; atelier Molos			
Perioada III (337-325 a. Chr.)	Grupa G2 (345-335 a. Chr.)	Ἀμφαν(δρος)	Εὐαλκίδης	tolbă de săgeți și arc	Slava Rusă	Lungu 1994, p. 141, nr. 4	Bon, 651; Avram 1996, cat. 166; Garlan 1999, cat. 843
			Ἰσχύτη(ς)	crater	Adâncata I	Irimia 2007, p. 180 și fig. 24/6	Bon, 202; Avram 1996, cat. 167; Garlan 1999, cat. 845; Tzochov 2016, cat. 127
		Ἰσχύτη(ς)	crater	Tulcea (împrejurimi)	Garlan 1999, sub cat. 845	vezi mai sus	

Perioada III (337-325 a. Chr.)	pilos (cu valoare eponimică)	Βίων	pilos + albină	Dunărea	Irimia 1973, p. 19 (pe gât de amforă) și pl. 9/3; 22/3	Bon, 1894; Avram 1996, cat. 173; Garlan 1999, cat. 854; Tzochev 2016, cat. 129. Pentru amforă vezi tabelul B
		Πύθιππος	pilos + cap bărbos	Cotu Văii	Irimia 1973, p. 52 și fig. 12/10; 25/2	Avram 1996, cat. 175; Garlan 1999, cat. 859
	tolbă (cu valoare eponimică)	Ἰσαγόρης	ampulă; strigiliu; tolbă	Sarichioi	Oberländer-Târnoveanu 1977-1978, p. 98, nr. 27 și pl. 26/5 (revizuită)	Bon, 1847; Avram 1996, cat. 178; Garlan 1999, cat. 868
	Πυθίων I	Πυλάδης	Heracles arcaș	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 153	Avram 1996, cat. 126; Garlan 1999, cat. 882; atelier Molos
	Πυθόλεως	Περίθυμο(ς)	cercel	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 20 și pl. 3	Garlan 1999, cat. 891; Tzochev 2016, cat. 134
			cercel	Babadag	Garlan 1998 sub cat. 891	vezi mai sus
			cercel	Piatra	Irimia 2008, p. 91, nr. 6 și fig. 1/5	vezi mai sus
		Πυλάδη(ς)	crustaceu	Piatra	Irimia 2008, p. 91, nr. 7 și fig. 1/7	Bon, 1506; Avram 1996, cat. 150; Garlan 1999, cat. 893; Tzochev 2016, cat. 135; atelier Molos
	Τυμσίθεο(ς)	spic	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 21 și pl. 3	Bon, 1501; Garlan 1999, cat. 895; Avram 1996, cat. 152	
	Ἰππίδης	Ἀλκείδης	nedeterminată (strigiliu/semilună)	Dobrogea, <i>passim</i>	Garlan 1999 sub cat. 900	Bon, 170

Perioada III (337-325 a. Chr.)		Τηλεφάνης Ι	Ήρακλείδης	masă	Sarichioi	Lungu 1991, p. 186, nr. 2 = Oberländer-Târnoveanu 1977-1978, p. 99, nr. 28 și pl. 27/1	Garlan 1999, cat. 922
			Λυσικλῆς	mască feminină	Sarichioi	Lungu 1991, p. 186, nr. 3 = Oberländer-Târnoveanu 1977-1978, p. 98, nr. 25 și pl. 26/3; revizuită	Garlan 1999, cat. 925; Avram 1996, cat. 156
					Vadu	Avram 1996, cat. 588	vezi mai sus
			Μεγακλείδης	cnemidă	Peceneaga	Mateevici <i>et alii</i> 2015, p. 162, 164 și fig. 4/2	Avram 1996, cat. 157; Garlan 1999, cat. 926
		Μέγων	brasero	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 22 și pl. 3	Bon, 1613; Garlan 1999, cat. 927	
		Νυκίας	Πρωτίων	pește	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 154	Bon, 1237; Avram 1996, cat. 139; Garlan 1999, cat. 950
				pește	Sibioara	Irimia 1980, p. 105-106	vezi mai sus
				pește	zona Constanței	Garlan 1999, sub cat. 951	Bon, 1236
		Ἀριστο(κράτης)	Θεόφιλος	sfinx	Palazu Mic	Irimia 2006, p. 138, nr. 3 și fig. 8/5	Garlan 1999, cat. 963
			Μέγων (Μέγωνι)	cocoș	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 16 și pl. 3	Bon, 1897; Avram 1996, cat. 121; Garlan 1999, cat. 967
				cocoș	Palazu Mic	Irimia 2006, p. 138, nr. 4 și fig. 8/6	vezi mai sus
			Πυλάδης	măciucă	Sarichioi	Lungu 1991, p. 186, nr. 1	Bon, 341; Avram 1996, cat. 122; Garlan 1999, cat. 969; atelier Molos

A. 2. Ștampile cu un singur nume, etnicon și emblemă

Perioadă (Tzochev 2016)	Grupă (Garlan 2004-2005)	Eponim	Emblemă	Loc de descoperire	Publicație	Tip / variantă, atelier
Perioada II (364-338 a. Chr.)	Grupa I (333-327 a. Chr.)	Δεϊαλκος	ciorchine	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 156	Bon, 655 și 1939; Avram 1996, cat. 211; Buzoianu & Cheluță Georgescu 1998, cat. 32; atelier Molos
			ciorchine	Năvodari	Matei 1985, p. 130, nr. 3 și pl. 2/7	vezi mai sus
			torță	Histria-Pod	Avram 1999, cat. 32 și pl. 4	Bon, 2039; Avram 1996, cat. 212
			pasăre	Sabangia	Lungu 1994, p. 142, nr. 8	Bon, 557 (variantă); Avram 1996, cat. 208
	Ἀρέτων	instrument muzical	Histria-Pod	Avram 1999, p. 220, cat. 31	Avram 1996, cat. 198; Coja 1986, p. 429, nr. 26	
			delfin	Peceneaga	Mateevici <i>et alii</i> 2015, p. 162, 164 și fig. 4/1	Bon, 246
			caduceu	Piatra	Irimia 1991, p. 112 și fig. 4/3	atelier Kalonero
			pasăre	Slava Rusă	Lungu 1994, p. 142, nr. 7	Bon, 247; Avram 1996, cat. 199; Tzochev 2016, cat. 53; atelier Molos
	Κλειτος	litera Ξ	Cochirleni	Hașotti & Mihail 1983, p. 293 și fig. 19	Bon, 939; Avram 1996, cat. 205	
			simbol șters	Palazu Mic	Irimia 2006, p. 138, nr. 6	reconstituire ipotetică
			litera M	Rasova	Irimia 1974, p. 129, nr. 1 și fig. 7/7; 27/8	Bon, 938
	Τηλεφάνης II	muflon	Histria-Pod	Avram 1999, p. 220, nr. 24 și pl. 3	Bon, 1611	
			vas + strigiliu	Histria-Pod	Avram 1999, p. 220, nr. 25 și pl. 3	
			amforă	Histria-Pod	Avram 1999, p. 220, nr. 26 și pl. 3	
			ciorchine	Histria-Pod	Avram 1999, p. 220, nr. 27 și pl. 3	atelier Kalonero
			caduceu	Histria-Pod	Avram 1999, p. 220, nr. 28 și pl. 3	Avram 1996, cat. 192
			fulgere	Năvodari	Matei 1986, p. 265, nr. 1 și pl. 6/45	Garlan 1986, p. 244 și fig. 35 m (atelier Kalonero)
			mască(?)	Schitu- Costinești	Avram 1988, cat. 37 (= Gramatopol & Poenaru Bordea	legenda nerestituită; propunere pusă sub semnul

Perioada III (337-325 a. Chr.)		Αρότης	ciorchine	Albești	1969, cat. 1115) Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 155	întrebării Bon, 842; reluată de Garlan 1988, p. 20, fig. 18c
			câine	Enisala	Lungu 1994, p. 142, nr. 6	Garlan 1986, p. 248 și fig. 35 f, g; Avram 1996, cat. 181; Tzocher 2016, cat. 122
			cupă + ciorchine	Histria-Pod	Avram 1999, p. 220, nr. 23 și pl. 3	
		Παντιμίδης	torță (a); oenochoe (b)	Babadag	Lungu 1994, p. 141-142, nr. 5	ștampilă dublă; același nume apare în două variante de embleme. Garlan 1986, p. 244 și fig. 35 k (oenochoe), atelier Kalonero; vezi și Avram 1996, cat. 188
			torță	Histria-Pod	Avram 1999, p. 220, nr. 29-30 și pl. 3	Bon, 1337; Avram 1996, cat. 187
Perioada IV (324-304 a. Chr.)	Grupa II (326-323 a. Chr.)	Τιμαρχίδας	litera A	Cheia	Irimia 1973, p. 46 și pl. 10/15; 24/8	Bon, 1615
			litera Y	Histria-Pod	Avram 1999, p. 220, nr. 33 și pl. 4	Avram 1996, cat. 233
		Ἡροφῶν I	litera Γ	Moșneni	Mateevici & Ionescu 2020, p. 169, nr. 16	Avram 1996, cat. 236
		Ἀμφοτέρης	torță	Malcoci	Baumann 1973-1975, p. 41, nr. 30	Avram 1996, cat. 230
			torță	Palazu Mic	Irimia 2006, p. 138, nr. 5 și fig. 8/7	vezi mai sus
			torță	Sarichioi	Lungu 1991, p. 186, nr. 4	vezi mai sus
		Ἡράκλειτος	arc cu săgeată; litera B	Açic-Suat (Caraburun)	Lungu 2019, p. 69 și fig. 16	Bon, 718b
			arc cu săgeată; litera H	Açic-Suat (Caraburun)	Lungu 2019, p. 69 și fig. 17	Bon, 718e
			arc; tolbă; litera Γ	Piatra	Irimia 2008, p. 92, nr. 9	Bon, 717a; Avram 1996, cat. 243 (variantă litera B)
			arc; tolbă	Piatra	Irimia 2008, p. 92, nr. 10	Bon, 717 (variante)
arc cu săgeată; litera H	Sarichioi		Oberländer-Târnoveanu 1977-1978, p. 99, nr. 29 și pl. 27/2	Bon, 718f; lectura restabilită după Lungu 1991, p. 188, nr. 20		

Perioada IV (324-304 a. Chr.)			arc	Sarichioi	Lungu 1991, p. 187, nr. 5, 6	Bon, 718 f și 717
			arc; tolbă	Sinoe-Zmeica	Avram 1996, cat. 583	Bon, 717 (variante)
			arc cu săgeată și diverse litere	Sinoe-Zmeica	Avram 1996, cat. 584-586	Bon, 718 (variante)
			arc cu tolbă	Topalu	Irimia & Cheluță-Georgescu 1982, p. 134, nr. 5 și fig. 1/6; 2/6	Bon, 717 și 718
	Grupa III (322-316 a. Chr.)	Ναύσων	cap	Histria-Pod	Avram 1999, p. 220, nr. 34 și pl. 4	Bon, 2017; Avram 1996, cat. 272; atelier Molos
		Δαίφρων	triskelion	Piatra	Irimia 2008, p. 92, nr. 11	Bon, 513; Avram 1996, cat. 252; Tzochet 2016, cat. 159
		Κλεοφῶν I	aripă sau mână	Adâncata I	Irimia 2004-2005, p. 328, nr. 5 și fig. 7/5; 11/5	
		Λεώδικος	Heracles arcaș; lance	Așic-Suat (Caraburun)	Lungu 2019, p. 70 și fig. 18	
			Heracles arcaș; simbol secundar invizibil	Palazu Mic	Irimia 2006, p. 138-139, nr. 7 și fig. 8/8	
			Heracles arcaș; coif (?)	Sarichioi	Oberländer-Târnoveanu 1977-1978, p. 99, nr. 33 și pl. 27/6; Lungu 1991, p. 187, nr. 8	
		Τηλέμαχος	hermă	Mahmudia	Lungu 1994, p. 142, nr. 9	
			delfin	Murighiol	Bujor 1957, p. 248 și pl. 1/2; 1958, p. 138; Zahariade & Alexandrescu 2011, p. 66, cat. 54	Bon, 1598; Avram 1996, cat. 278
			crater cu volute	Sarichioi	Lungu 1991, p. 187, nr. 9	Bon, 1606
			arc	Tariverde	Avram 1996, cat. 573 (= Canarache 1957, cat. 135)	
			pilos	Topalu	Irimia & Cheluță-Georgescu 1982, p. 133-134, nr. 4; p. 134, 136, nr. 7 (exemplar amforic)	Bon, 1605; ștampilă revizuită după RÉG 100, nr. 119; atelier Molos

			tirs cu panglică	Topalu	Irimia & Cheluță-Georgescu 1982, p. 134, nr. 6 și fig. 2/7; 1/4 (exemplar amforic)	Bon, 1604; legenda revizuită; atelier Kalonero
Perioada IV (324-304 a. Chr.)	Grupa IV (315-310 a. Chr.)	Τιμοκλῆς	cap feminin din față	Tulcea	Baumann 1973-1975, p. 38, nr. 21 și pl. 9/4	Bon 1631-1632; atelier Molos (Bon 1631)
		Ἀριστοφάνης I	cornul abundenței	Slava Rusă	Lungu 1994, p. 142, nr. 10	
		Πούλυς	rodie	Açic-Suat (Caraburun)	Lungu 2019, p. 70 și fig. 19	
			vârf de lance	Gura Dobrogei	inedită	
			liră	Tariverde	Avram 1996, cat. 574	Bon, 1407; Tzochet 2016, cat. 191; atelier Chioni
		Θάσων I	roată	Adâncata I	Irimia 2004-2005, p. 330, nr. 12 și fig. 11/12	Bon, 793
			kantharos	Piatra	Irimia 2008, p. 93, nr. 12	Bon, 801; Avram 1996, cat. 317 (variantă a simbolului)
		Δεινώπας I	vârf de lance sau ancoră (?)	Adâncata I	Irimia 2004-2005, p. 327, nr. 3 și fig. 11/3	reconstituire ipotetică; eventual Bon, 561
			mână	Piatra	Irimia 2008, p. 93, nr. 13	Bon, 574; Avram 1996, cat. 331; Tzochet 2016, cat. 202
			amforă	Tariverde	Avram 1996, cat. 579	Bon, 560; Avram 1996, cat. 334
Perioada V (303-293 a. Chr.)	Grupa V (309-300 a. Chr.)	Κρινομένης	spic	Sarichioi	Lungu 1991, p. 187, nr. 12	Bon, 1040; atelier Vamvouri Ammoudia
			delfin	Tariverde	Avram 1996, cat. 575 (= Canarache 1957, cat. 76)	Bon, 1037; Tzochet 2016, cat. 207; atelier Chioni
		Ἄλκιμος I	palmetă	Coroana	Buzoianu & Bărbulescu 2011, p. 463, nr. 1	
		Παμφάης	crater cu volute	Tariverde	Avram 1996, cat. 576 (= Canarache 1957, cat. 136)	Bon, 1329; Avram 1996, cat. 314; atelier Molos
		Ἰσόδικος	seceră	Adâncata I	Irimia 2004-2005, p. 327, nr. 4 și fig. 11/4	Bon, 885; Avram 1996, cat. 300
			liră	Palazu Mic	Irimia 2006, p. 139, nr. 8 și fig. 8/9	Bon, 885; Avram 1996, cat. 305; atelier Chioni
			crater cu volute	Sarichioi	Lungu 1991, p. 187, nr. 10	Avram 1996, cat. 305; Garlan 2004-2005, p. 277 menționează două

						variante, respectiv Bon, 895a, b; atelier Molos. Există și o a treia variantă; vezi Garland 1986, p. 252, fig. 38a, atelier Keramidi; Tzochiev 2016, cat. 218
Perioada V (303-293 a. Chr.)		Κλεοφῶν II	arc	Sarichioi	Lungu 1991, p. 187, nr. 7	atelier Chioni
		Πολυνείκης	litera Δ	Adâncata I	Irimia 2004-2005, p. 329, nr. 9 și fig. 11/9	Bon, 1361; atelier Chioni
			litera Β	Coroana	Buzoianu & Bărbulescu 2011, p. 463, nr. 2	Bon, 1357; Avram 1996, cat. 341
		Κρατιστῶναξ	albină	Babadag	Lungu 1994, p. 142, nr. 14	
			alabastron	Corbu de Sus	Irimia 1980, p. 93 și fig. 4/5; 9/12	atelier Chioni
			spic	Sarichioi	Oberländer-Târnoveanu 1977-1978, p. 99, nr. 31 și pl. 27/4	Bon, 1020
			secure dublă	Sarichioi	<i>Ibid.</i> , p. 99, nr. 32 și pl. 27/5	Bon, 1019; atelier Molos
		Μεγακλείδης	bonetă frigiană	Slava Rusă	Lungu 1994, p. 143, nr. 16	Avram 1996, cat. 377
		Δέαλκος	oenochoe	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 157	Bon, 551; Avram 1996, cat. 322 (variante de emblemă)
			leu (?)	Dulcești	Irimia 1973, p. 56, nr. 2 și pl. 21/8	
			amforă	Isaccea	Lungu 1994, p. 142, nr. 11	Bon, 536; Avram 1996, cat. 321
			fruct (smochină)	Revărsarea	Lungu 1994, p. 142, nr. 12	
			spic	Tariverde	Avram 1996, cat. 577 (= Canarache 1957, cat. 15)	Bon, 542 (variantă)
		Κριτίας	bucraniu	Adâncata II	Irimia 2004-2005, p. 345, nr. 3 și fig. 13/3	Bon, 1058
			amforă	Palazu Mare	Irimia 1991, p. 112 și fig. 4/8	Bon, 1057; Avram 1996, cat. 326; atelier Vamvouri Ammoudia
			mască	Sinoe-Zmeica	Avram 1996, cat. 587	Bon, 1071; Avram 1996, cat. 324
			floare	Slava Rusă	Lungu 1994, p. 142, nr. 13	Bon, 1068
			topor dublu	Tariverde	Avram 1996, cat. 578	Bon, 1062

Grupa VI (292-274 a. Chr.)	Grupa VI (299-295 a. Chr.)	Αίσχρίων I	simbol neclar	Adâncata II	Irimia 2004-2005, p. 344-345, nr. 1	reconstituire ipotetică a legendei	
			kantharos	Tariverde	Avram 1996, cat. 580 (= Canarache 1957, cat. 138)		
			cârmă	Tulcea	Baumann 1973- 1975, p. 38, nr. 22 și pl. 9/3	asemănător, Bon, 133	
		Κρατῖνος	trepied	Adâncata II	Irimia 2004-2005, p. 345, nr. 2 și fig. 13/2	Bon, 1011	
			simbol șters	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 159		
			pește	Sarichioi	Oberländer- Târnoveanu 1977- 1978, p. 99, nr. 30 și pl. 27/3	Bon, 1009	
			delfin	Sarichioi	Lungu 1991, p. 187, nr. 14	Avram 1996, cat. 362	
			spic	Sarichioi	Lungu 1991, p. 187, nr. 15	Bon, 1006; atelier Keramidi	
		Μενέδημος	mână	Adâncata I	Irimia 2004-2005, p. 328, nr. 7 și fig. 11/7	Bon, 1156; atelier Chioni	
			crater cu volute	Adâncata I	Irimia 2004-2005, p. 329, nr. 8 și fig. 11/8	Bon, 1168 (variantă); Avram 1996, cat. 352; atelier Molos	
			seceră	Revărsarea	Lungu 1994, p. 142, nr. 15		
			oenochoe	Sarichioi	Oberländer- Târnoveanu 1977- 1978, p. 99, nr. 34 și pl. 28/1	Avram 1996, cat. 351	
			cornul abundenței	Sarichioi	Oberländer- Târnoveanu 1977- 1978, p. 99, nr. 35 și pl. 28/2		
			torță	Tuzla Mare	Irimia 1991, p. 116, nr. 1 și fig. 5/6	Bon, 1163	
		Ἄρχῆναξ	vârf de lance	Açic-Suat (Caraburun)	Lungu 2019, p. 70 și fig. 20		
			delfin	Sarichioi	Oberländer- Târnoveanu 1977- 1978, p. 98, nr. 26 și pl. 26/4		
			coloană	Sarichioi	Lungu 1991, p. 187, nr. 11		
		Grupa VII (294-288 a. Chr.)	Ἀριστείδης	pasăre	Seimenii Mari	Irimia 1980, p. 103, nr. 1 și fig. 4/10	Bon, 287; Tozchev 2016, Ἀριστείδης II
			Ἀριστόδικος	broască țețoasă	Sarichioi	Lungu 1991, p. 187, nr. 13	Bon, 317

Perioada VI (292-274 a. Chr.)			rozetă	Schitu-Costinești	Avram 1988, cat. 5 (= Gramatopol & Poenaru Bordea 1969, cat. 1114)	Bon 314; Avram 1996, cat. 390	
			semilună	Tulcea	Baumann 1973-1975, p. 36-37, nr. 16 și pl. 7/1, 1a	amforă fragmentară vezi tabelul B	
		Πυθίων V	frunză de iederă	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 162	Bon, 1452; atelier Chioni	
			cârmă	Cogealac	Avram 1999, p. 223, nr. 2 și pl. 5 (= Avram 1996, cat. 591)		
			polonic	Mahmudia	Lungu 1994, p. 143, nr.18	Bon, 1479; Avram 1996, cat. 402	
			furcă	Revărsarea	Lungu 1994, p. 143, nr.17	Bon, 1463; Avram 1996, cat. 400; atelier Vamvouri Ammoudia	
			roată	Sarichioi	Oberländer-Târnoveanu 1977-1978, p. 100, nr. 37 și pl. 28/4	Bon, 1480	
		Σκύμνος I	sanda	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 163	Bon, 1557 și 1586; Avram 1996, cat. 408	
			kantharos	Medgidia	Popeea 1967, p. 511, nr. 9 și fig. 1/7	Bon, 1581; Avram 1996, cat. 409 (variantă)	
		Grupa VIII (287-282 a. Chr.)	Κύχρις	hermă	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 164	
				trident	Albești	Buzoianu 2019, p. 147, cat. 22	
				caduceu	Albești	Buzoianu 2019, p. 147, cat. 23	Avram 1996, cat. 410; Gramatopol & Poenaru Bordea 1969, cat. 109-112
	kantharos			Costinești	Irimia 1980, p. 96-97 și fig. 2/11; 8/13	exemplar amforă (vezi tabel B)	
	caduceu			Gura Dobrogei	inedită	vezi mai sus	
	polonic			Medgidia	Irimia 1973, p. 38, nr. 1 și pl. 10/8; 27/3	Avram 1996, cat. 411; Gramatopol & Poenaru Bordea 1969, cat. 114-115	
	simbol șters			Runcu	inedită		
	Πυθίων III	cupă – skyphos și monograma ΠΠ ligată	Așic-Suat (Caraburun)	Lungu 2019, p. 70 și fig. 21			
		vas (?)	Chirnogeni	Irimia 1991, p. 102, nr. 1 și fig. 4/6			
		kantharos	Malcoci	Lungu 1994, p. 143, nr. 19	Bon, 1486		

Perioada VI (292-274 a. Chr.)			rodie	Sarichioi	Oberländer-Târnoveanu 1977-1978, p. 99, nr. 36 și pl. 28/3	Bon, 1467 (?)
	Grupa IX (281-273 a. Chr.)	Αὐτοκράτης	kantharos	Cogealac	Avram 1999, p. 223, nr. 3 și pl. 5 (=Avram 1996, cat. 592)	Bon, 450; Tzochev 2016, cat. 245
		Πρηξιπολις	sabie în teacă (simbol corectat)	Albești	Buzoianu 2019, p. 147, cat. 24	Bon, 1422; Avram 1988, cat. 14 (simbol corectat, RÉG 105, 1992, nr. 120); atelier Chioni
			furcă	Baia	Avram 1996, cat. 436 (= Canarache 1957, cat. 64)	
			arc	Gura Dobrogei	Irimia 2006, p. 133, nr. 2 și fig. 7/5	Avram 1996, cat. 433
			harpun	Sarichioi	Oberländer-Târnoveanu 1977-1978, p. 100, nr. 38 și pl. 28/5 (revizuită)	
	Grupa VII (294-288 a. Chr.)	Πυθίων II	candelabru	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 158	La Tzochev 2016, Πυθίων II asimilat cu Πυθίων IV; Avram 1996, cat. 345; atelier Vamvouri Ammoudia
			arșic	Corbu de Sus	Irimia 2006, p. 128, nr. 1 și fig. 6/3	Bon, 1474
	Grupa IX (281-273 a. Chr.)	Πυθίων IV	scut	Açic-Suat (Caraburun)	Lungu 2019, p. 70 și fig. 22	Bon, 1447; Avram 1996, cat. 441
			scut	Adâncata I	Irimia 2004-2005, p. 329, nr. 10 și fig. 11/10	vezi mai sus
			Thymiaterion	Corbu de Sus	Irimia 1980, p. 92 și fig. 3/11; 9/4 (simbol corectat după REG 100, 1987, p. 93, nr. 117)	Bon, 1482; Avram 1996, cat. 443
			masă	Gura Dobrogei	Irimia 2006, p. 133, nr. 1 și fig. 7/4	Avram 1996, cat. 442
			Thymiaterion	Sâmbăta Nouă	Lungu 1994, p. 143, nr. 21	vezi mai sus
	Gr. VIII (287-282 a. Chr.)	Κηφισοφών	delfin	Hagieni	Irimia 1973, p. 50, 52 și pl. 11/3	fragment de amforă (partea superioară)
		Νικόδημος	strigiliu + vază	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 165	Bon, 1254; atelier Chioni

Perioada VI (297-274 a. Chr.)		Πουλυάδης	baghetă recurbată	Adâncata I	Irimia 2004-2005, p. 330, nr. 11 și fig. 11/11	Bon, 1393; Avram 1996, cat. 427
			simbol spart	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 166	
		Ἀριστοφῶν II-III	roată	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 160	
			simbol rupt	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 161	
			simbol șters	Cogealac	Avram 1999, p. 223, cat. 1 și pl. 5 (=Avram 1996, cat. 590)	
			ciorchine	Runcu	inedit	Bon, 421; Avram 1996, cat. 395
			simbol neclar	Runcu	inedit	
			delfin	Runcu	inedit	Bon 417, 418, 419 (variante)
Perioada VII (273-26 a. Chr.)	Grupa X (272-259 a. Chr.)	Βίων I	pithos	Medgidia	Irimia 1973, p. 38, nr. 2 și pl. 10/9; 25/3	
		Ἡροφῶν II	delfin	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 169	Bon, 760
	semilună		Schitu-Costinești	Avram 1988, cat. 21 și fig. 2/8 (= Gramatopol & Poenaru Bordea, 1969, cat. 1116)		
	Ἀπολλόδωρος	cap de Silen	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 170		
		furnică	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 171-172	Bon, 237	
		stea	Runcu	inedită		
		hermă	Sarichioi	Oberländer-Târnoveanu 1977-1978, p. 97, nr. 24 și pl. 26/2	Bon, 234; Tzocher 2016, cat. 276; atelier Molos	
	Κλεόστρατος	simbol neclar	Bărăganu	inedită		
	Grupa IX (281-273 a. Chr.)	Εὐαγόρας	kantharos	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 176	atelier Kounophia
		Χαιρέας	ciorchine	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 167	Bon, 1692; atelier Molos
			roată	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 168	

Perioada VII (273-256 a. Chr.)			cârmă	Albești	Buzoianu 2019, p. 147, cat. 25	Bon, 1691; Gramatopol & Poenaru Bordea 1969, cat. 206	
			vas + polonic	teritoriul callatian (între Callatis și Albești)	Ionescu & Georgescu 1997, p. 172, nr. 14	atelier Hagia Irini (Garlan 2004-2005, p. 314 și fig. 104; un exemplar s-a aflat și la Molos; <i>Ibid.</i> , p. 282)	
			ciorchine	Cerbu	Lungu 1994, p. 143, nr. 22	Bon, 1692; atelier Molos	
	Grupa X (272-259 a. Chr.)	Δημάλης (cca. 267/266 a. Chr.)	pasăre în zbor	Albești	Buzoianu 2019, p. 147, cat. 26	Gramatopol & Poenaru Bordea 1969, cat. 52; Tzochev 2016, cat. 280; atelier Vamvouri Ammoudia	
			nai	Sarichioi	Lungu 1991, p. 187, nr. 17	Bon, 593	
		Ἰδνάδης (cca. 266/265 a. Chr.)	delfin (?)	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 173		
			amforă	Mahmudia	Lungu 1994, p. 143, nr. 23	Bon, 863	
	bucraniu		Revărsarea	Lungu 1994, p. 143, nr. 24	atelier Vamvouri Ammoudia		
		9 exemplare pe amfore fragmentare	Runcu	inedite	cercetare arheologică Tr. Cliante și T. Potârniche		
	Θεόπομπος	liră	Runcu	inedită	Bon, 810		
	Grupa XI (258-249 a. Chr.)	Πυθίων VI	cornul abundenței și pastilă	Arsa	Avram 1988, p. 307, nr. 32 și fig. 3/6	Bon, 1457; atelier Molos	
			cornul abundenței și pastilă	Cerbu	Lungu 1994, p. 143, nr. 20	vezi mai sus	
	Grupa X (272-259 a. Chr.)	Φείδιππος	cap masculin din profil	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 174	Bon, 1653; Avram 1996, cat. 478	
			câine	Piatra	Irimia 2008, p. 93, nr. 14		
		Λεωμέδων	ciorchine	Adâncata I	Irimia 2004-2005, p. 328, nr. 6 și fig. 4/9; 11/6	Bon, 1098; atelier Molos	
		Φανόλεως	kantharos	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 175	Bon, 1647; atelier Molos (emblemă interpretată „vase en calice”)	
	Perioada VIII (255-242 a. Chr.)	Grupa X (272-259 a. Chr.)	Σκύμνος II	delfin	Arsa	Ionescu & Georgescu 1997, p. 172, nr. 15	Bon, 1563

Perioada IX (241-227 a. Chr.)	Grupa XII (248-236 a. Chr.)	Ἄλκιμος II	ciorchine	Satu Nou – Valea lui Voicu	Conovici & Irimia 1991, p. 140, nr. 1	Bon, 177
	Grupa IX (281-273 a. Chr.)	Ἡρακλείδης I	stropitoare	Arsa	Avram 1988, p. 307, nr. 33 și fig. 3/7	Bon, 707; Tzochev 2016, cat. 351; atelier Molos
	Grupa XI (258-249 a. Chr.)	Ἡγησίπολις	proră de corabie	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 177	Bon, 678; Avram 1996, cat. 499; Tzochev 2016, cat. 355
			cap de satir	Așic-Suat (Caraburun)	Lungu 2019, p. 70 și fig. 23	Bon, 679
		Πολύων	bust masculin cu braț întins și pasăre	Castelu	Irimia 1991, p. 100, nr. 1 și fig. 4/4	Bon, 1389d; Tzochev 2016, p. 13 identifică emblema cu bustul lui Zeus Olympios; atelier Molos
			bust masculin cu braț întins și pasăre	Măcin	Lungu 1994, p. 143-144, nr. 25	vezi mai sus
Σάτυρος III (AP)	tirs	Cumpăna	Irimia 1983, p. 108-110 și fig. 7/11; 16/7			
Perioada X (226-208 a. Chr.)	Grupa XII (248-236 a. Chr.)	Φιλιστίδης	caduceu	Albești	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. S 178	Bon, 1672 (variantă)

B. Recipiente amforice

Localitatea	Amfore / fragmente	Tipologie (Monachov 2003)	Publicație	Observații
Adâncata	fragmente amforice	-	Irimia 2004-2005, p. 324, 344- 347	
Agigea	amforă întreagă	-	Irimia 1991, 9. 97	neidentificată
Agighiol	mai multe amfore (6 după DIVR); recon-stituite două exemplare	tip Murighiol	Berciu 1969, p. 74 și fig. 52	vezi și Teleagă 2008, p. 65-66 și cat. 62-63; date: 390-350 a. Chr.
Albești	două amfore fragmentare	I-B-3	Buzoianu & Bărbulescu 2008, cat. A 28, A 29	
Băltăgești	amforă întreagă; ștampilată: phială eponimică și producător Αθηνα(...)	II-B-2	Irimia 1983, p.96 și fig. 8/3 (amforă); 7/7 (ștampilă)	pentru ștampilă, vezi mai sus, tabel A. 1.
Bugeac	mai multe fragmente de amfore	-	Irimia 1979, p. 66, M 59	
Canlia (necropolă)	trei amfore întregi	tip Murighiol	Boroffka & Trohani 2003, p. 151 și fig. 6/2, 6/3; p. 158 și fig. 8/4	vezi și Teleagă 2008, cat. 64 (pl. 12/2, 131/1), 65 (pl. 12/5) și 66 (pl. 12/4, 131/3 (exemplare date 390-350 a. Chr.))
Celic-Dere	fragmente amforice	-	Simion 2003, p. 224 (așezare) și 239 (necropolă)	
Cernavoda	amforă fragmentară	II-B-2	Irimia 1983, p. 98 și fig. 8/4	
Chirnojeni	fragmente amforice	-	Irimia 1991, p. 102 și fig. 2/2, 3 și 6/3, 6	
Cochirleni	amforă neștampilată	II-B-2	Irimia 1973, p. 15-17 (fără ilustrație)	tipologie stabilită după descriere
Cogealac	picior de amforă	-	Irimia 1980, p. 86	
Costinești	amforă; ștampilată; eponim Κύχοις	II-C-3	Irimia 1980, p. 96-97 și fig. 2/11 și 8/13	pentru ștampilă, vezi tabel A. 2
Cumpăna	amforă; neștampilată	tip Murighiol	Irimia 1983, p. 106 și fig. 10/8	Teleagă 2008, cat. 71, tip Murighiol (350-325 a. Chr.)
Dunărea	amforă întreagă; ștampilată: pilos (cu valoare eponimică) și producător Βίωv	II-B-2	Irimia 1973, p. 19 și pl. 18/4 (amforă) și 9/3; 22/3 (ștampilă)	ștampila este dispusă pe gâtul vasului; pentru ștampilă vezi tabel A. 1
	amforă întreagă; neștampilată	tip Murighiol	Irimia 1983, p. 110 și fig. 10/10	vezi și Teleagă 2008, p. 65-66 și cat. 61; date: 390-350 a. Chr.

Dunăreni	amforă fragmentară	cerc thasian (?)	Irimia 1973, p. 11-13 și pl. 18/7	
Enisala	partea superioară a unei amfore; pe gât ștampilă ilizibilă	II-B-1	Teleagă 2008, p. 371, cat. 114 și fig. 34/7	Monachov 2003, pl. 42; Teleagă, <i>loc. cit.</i> , datează vasul 390-350 a. Chr.
	amforă fragmentară (lipsă partea superioară și piciorul)	III	Simion 1971, p. 102 și fig. 24/e (= Simion 2003, p. 272, fig. 11/2)	Monachov 2003, pl. 51; reluată de Teleagă 2008, p. 373, cat. 142 și pl. 27/3 (datată în sec. III a. Chr.)
	mai multe fragmente de amfore thasiene	-	Simion 1971 și 2003, <i>passim</i>	fragmentele provin de la vase-urnă sau vase de ofrandă sparte ritual sau folosite la amenajarea tumulilor
Ion Corvin	amforă fragmentară	produs pseudo-thasian	Irimia 1983, p. 116, nr. 3 și fig. 11/2	Teleagă 2008, cat. 473 (centru de producție necunoscut)
Isaccea	amforă	II-B-1	Topoleanu 1984, p. 188 și pl. 2/5	Monachov 2003, pl. 42/2, 6
Jurilovca	amforă (o toartă restaurată)	II-B-1	Baumann 1973-1975, p. 37-38 și fig. 3/7	
Malcoci	amforă ștampilată: eponim Ἀμφοτέρης	II-B-3	Baumann 1973-1975, p. 41, nr. 30 și pl. 7/2, 2a	pentru ștampilă vezi tabelul A. 2
	fragment gât amforă	-	Baumann 1973-1975, p. 35, nr. 10 și pl. 5/2	
Medgidia	amforă întreagă; ștampilată: eponim Φιλοκράτης și producător Παισαίνης	II-B-2	Irimia 1991, p. 109, nr. 1 și fig. 7/1	pentru ștampilă vezi mai sus, tabel A. 1.
	amforă fragmentară	II-B-2	Irimia 1991, p. 109, nr. 2 și fig. 7/3	
	amforă fragmentară	cerc thasian	Irimia 1991, p. 109, nr. 3 și fig. 1/3; 6/8	
	amforă fragmentară	cerc thasian	Irimia 1991, p. 111 și fig. 6/7	
Murighiol	două amfore întregi; neștampilate	II-B-3	Baumann 1973-1975, p. 37, nr. 17 și pl. 2/6; Bujor 1955, p. 573, fig. 2/4	Teleagă 2008, cat. 69-70 și pl. 76/4-5, și 172/1; amfore de tip Murighiol dateate 350-325 a. Chr.
Nalbant	amforă de mici dimensiuni	cerc thasian (?)	Baumann 1973-1975, p. 39, nr. 25 și pl. 4/2	

Nicolae Bălcescu	amforă fragmentară	II-B-3	Irimia 1973, p. 44 și fig. 20/4	aflată în context cu o amforă fragmentară de Chios (picior tip „manșon”)
Nunțași	amforă întreagă; ștampilată: eponim Δαμάστις II și producător Πυλάδης	II-B-2	Rădulescu 1961, p. 388	vezi amfora și la Aricescu 1961, p. 80, fig. 9. Pentru ștampilă vezi tabelul A. 1.
nordul Dobrogei	amforă aproape întreagă	II-B-3	Baumann 1973-1975, p. 32, nr. 1 și pl. 1/1	
	amforă aproape întreagă	II-B-1	Baumann 1973-1975, p. 32-33, nr. 2 și pl. 1/2	
	amforă aproape întreagă	II-B-2	Baumann 1973-1975, p. 33, nr. 3 și pl. 1/3	
Ostrov	amforă fragmentară	II-B-3	Irimia 2006, p. 136 și fig. 12/14	
Parcheș	amforă fragmentară	II-B-1	Baumann 1973-1975, p. 36, nr. 15 și pl. 2/5	
Peceneaga	fragmente (picioare) de amfore	II-B-2 (cele mai multe) și II-C-2	Mateevici <i>et alii</i> 2015, p. 161-162	
Piatra	fragment amforă	după profilul păstrat, II-B-2	Irimia 2008, p. 102 și fig. 4/1 (fără comentarii în text)	Monachov 2003, pl. 44/4
Sarichioi	picioare amfore Thasos	-	Oberländer-Târnoveanu 1977-1978, pl. 11/3, 5 și 25/4, 5	
Satu-Nou (necropolă)	amforă fragmentară	II-B-2	Irimia 1983, p. 133, nr. 17 și fig. 14/16	
	fragment amforă (gât cu o toartă)	II-B-2	Irimia 1983, p. 133, nr. 18 și fig. 13/9	
	exemplar aproape întreg (lipsă piciorul)	II-B-3	Telegă 2008, p. 371, cat. 116 și pl. 89/1	mormântul 28; exemplar datat 350-325 a. Chr. (Telegă 2008)
Satu Nou - „Valea lui Voicu”	fragmente de amfore	-	Conovici & Irimia 1991, p. 140	
Satu Nou - „Vadu Vacilor”	picior amforă	-	Irimia, Conovici & Ganciu 2011, p. 56, A 103 și fig. 53/11; 103/3	
Sinoe	amforă aproape întreagă	-	SCIV 4 (1953), 1-2, p. 143, punctul <i>d</i>	exemplar neidentificat

Telița	trei amfore întregi de dimensiuni mici	cerc thasian (?)	Simion & Cantacuzino 1962, p. 379-380 și fig. 3/1 și 7/3; Simion 2003, p. 330-331 și fig. 3/1	aflate în context cu kantharoi attici, datați 300 – până spre 260 a. Chr.; vezi Alexandrescu 1978, cat. 280-282
Topalu	șase amfore întregi între care trei cu ștampila Τηλέμαχος; una cu ștampila Ἡράκλειτος și două exemplare neștampilate	II-B-3	Irimia & Cheluță-Georgescu 1982, p. 125-136; cat. p. 133-136, nr. 4-9	aflate în context cu trei amfore de Chios „cu mașon”. Pentru datarea tumultului vezi și Monachov 1999, p. 392-394
Topolog	picior amforă	probabil tip biconic târziu (II-B-3)	Irimia 2006, p. 142 și fig. 3/4; 12/16	
Topraisar	amforă întreagă	II-C-2	Irimia 1976, p. 52-53, nr. 22 și fig. 2/1; 5/2	exemplar aflat în context cu 21 amfore de Heracleea Pontică. Pentru datarea tumultului, vezi și Monachov 1999, p. 308-309
Tulcea	fragment amforă; ștampilată; eponim Ἀριστόδικος și dipinti pe gât (Δ)	II-C-3	Baumann 1973-1975, p. 36-37, nr. 16 și pl. 7/1, 1a	pentru ștampilă, vezi tabelul A. 2
Valea Teilor (Meidanchioi)	menționată o amforă de Thasos	-	Canarache 1957, p. 377	exemplar neidentificat
Viile (Beilic)	menționată o amforă de Thasos	-	Aricescu 1971, p. 223-224	

BIBLIOGRAFIE

Abrevieri

BA	Bulletin amphorologique
CA	Cercetări arheologice
DIVR	Dicționar de istorie veche a României, București, 1976
JS	Journal des Savants
RÉA	Revue des études anciennes
Recherches	Recherches sur les amphores grecques (ed. J.-Y. Empereur, Y. Garlan), BCH Suppl. 13 (1986)
RÉG	Revue des études grecques (Bulletin archéologique)

Autori

- ALEXANDRESCU 1971 – P. Alexandrescu, *Însemnări arheologice*, SCIV 22 (1971), 4, p. 655-662.
 ALEXANDRESCU 1978 – P. Alexandrescu, *Histria IV. La céramique d'époque archaïque et classique (VIIe-IVe s.)*, București/Paris, 1978.
 ARICESCU 1961 – A. Aricescu, *Die bodenständige Bevölkerung der Dobrușcha*, StCl 3 (1961), p. 67-82.
 ARICESCU 1971 – A. Aricescu, *Noi date cu privire la cimitirele getice din zona Dunării*, în *Dobrogea, în: Sesiunea de comunicări științifice a muzeelor de istorie (1964)*, București, 1971, p. 222-232..

AVRAM 1988 – A. Avram, *Amfore și țigle ștampilate din colecția Dr. Horia Slobozianu*, SCIVA 39 (1988), 3, p. 287-313.

AVRAM 1996 – A. Avram, *Histria VIII. Les timbres amphoriques. 1. Thasos*, Bucarest / Paris, 1996.

AVRAM 1999 – A. Avram, *Matériel amphorique et non amphorique dans deux sites de la chôra d'Istros (Histria Pod et Cogeaalac)*, in: *Production et commerce des amphores anciennes en mer Noire* (éd. Y. Garlan), Aix-en-Provence, 1999, p. 215-229.

BALABANOV, GARLAN & AVRAM 2016 – P. Balabanov, Y. Garlan, A. Avram, *Les timbres amphoriques grecs d'Héraclée Pontique et de quelques autres centres de production recueillis dans l'établissement de Kostadin Tchechma près de Debelt (Bulgarie) (première moitié du IVe siècle av. J.-C.)*, Pontica 48- 49, Suppl. IV, Constanța, 2016.

BAUMANN 1973-1975 – V.H. Baumann, *Considerații asupra importului de amfore grecești în nordul Dobrogei*, Peuce 4 (1973-1975), p. 29-59.

BERCIU 1969 – D. Berciu, *Arta traco-getică*, București, 1969.

BON 1957 – A.-M. et A. Bon, *Les timbres amphoriques de Thasos*, Études thasiennes IV, Athènes / Paris, 1957.

BOROFFKA & TROHANI 2003 – R. Boroffka, G. Trohani, *Necropola getică de la Canlia, com. Lipnița, jud. Constanța*, CA 12 (2003), p. 139-198.

BRASHINSKII 1984 – I. B. Brashinskii, *Metody issledovanija antičnoj trgovli (na primere Severnogo Pričernomor'ja*, Sankt Petersburg, 1984.

BUJOR 1955 – E. Bujor, *Săpăturile de salvare de la Murighiol (r. Tulcea, reg. Constanța)*, SCIV 6 (1955), 3-4, p. 571-580.

BUJOR 1957 – E. Bujor, *Săpăturile de salvare de la Murighiol (reg. Constanța, r. Tulcea)*, MCA 3 (1957), p. 247-254.

BUJOR 1958 – E. Bujor, *O geto-dakijkoj kul'ture v Murighiole*, Dacia NS 2 (1958), p. 125-141.

BUZOIANU 2019 – L. Buzoianu, *Noi ștampile amforice din așezarea de la Albești, jud. Constanța (campaniile arheologice 2008-2017)*, Pontica 52, Suppl. VI, Constanța, 2019, p. 133-170.

BUZOIANU & BĂRBULESCU 2008 – L. Buzoianu, M. Bărbulescu, *Albești. Monografie arheologică*, I., Constanța, 2008.

BUZOIANU & BĂRBULESCU 2011 – L. Buzoianu, M. Bărbulescu, *Materiale arheologice elenistice recent descoperite în teritoriul callatian*, Peuce S.N. 9 (2011), p. 459-468.

BUZOIANU & CHELUȚĂ-GEORGESCU 1998 – L. Buzoianu, N. Cheluță-Georgescu, *Noi ștampile amforice de la Callatis*, Pontica 31 (1998), p. 49-98.

CANARACHE 1957 – V. Canarache, *Importul amforelor ștampilate la Istria*, București, 1957.

COJA 1986 – M. Coja, *Les centres de production amphorique identifiés à Istros pontique*, in: *Recherches*, p. 417-450.

CONOVICI 2005 – N. Conovici, *The Dynamics of Trade in Transport Amphoras from Sinope, Thasos and Rhodos on the Western Black Sea Coast: a Comparative Approach*, in: *Chronologies of the Black Sea Area in the Period c: 400-100 BC* (ed. V. Stolba and L. Hannestad), Aarhus University Press 2005, p. 97-117.

CONOVICI & IRIMIA 1991 – N. Conovici, M. Irimia, *Timbres amphoriques et autres inscriptions céramiques découverts à Satu Nou (comm. d'Oltina, dép. de Constantza)*, Dacia NS 35 (1991), p. 139-175.

GARLAN 1979 – Y. Garlan, *Koukos. Données nouvelles pour une nouvelle interprétation des timbres amphoriques thasiens*, in: *Thasiaca*, BCH Suppl. 5 (1979), p. 213-268.

GARLAN 1986 – Y. Garlan, *Quelques nouveaux ateliers amphoriques à Thasos*, in: *Recherches*, p. 201-276.

GARLAN 1988 – Y. Garlan, *Vin et amphores de Thasos*, Athènes / Paris, 1988.

GARLAN 1993 – Y. Garlan, *Nouvelles remarques sur la chronologie des timbres amphoriques thasiens*, JS 1993, p. 149-181.

GARLAN 1999 – Y. Garlan, *Les timbres amphoriques de Thasos. I. Timbres protothasiens et thasiens anciens*, Athènes / Paris 1999.

GARLAN 2004-2005 – Y. Garlan, *En visitant et revisitant les ateliers amphoriques de Thasos*, BCH 128-129 (2004-2005), p. 269-329.

GRAMATOPOL & POENARU BORDEA 1969 – M. Gramatopol, Gh. Poenaru Bordea, *Amphora Stamps from Callatis and South Dobrudja*, Dacia NS 13 (1969), p. 127-282.

HAȘOTTI & MIHAIL 1983 – P. Hașotti, E. Mihail, *Cercetări periegetice între localitățile Izvorul Mare și Cochirleni*, Pontica 16 (1983), p. 285-294.

IONESCU & GEORGESCU 1997 – M. Ionescu, N. C. Georgescu, *Cercetări periegetice în teritoriul callatian*, SCIVA 48 (1997), 2, p. 155-175.

IRIMIA 1973 – M. Irimia, *Descoperiri noi privind populația autohtonă a Dobrogei și legăturile ei cu coloniile grecești (sec. V-I î.e.n.)*, Pontica 6 (1973), p. 7-67.

IRIMIA 1974 – M. Irimia, *Cercetările arheologice de la Rasova – Malul Roșu. Raport preliminar*, Pontica 7 (1974), p. 75-137.

IRIMIA 1976 – M. Irimia, *Un mormânt tumular descoperit la Topraisar (jud. Constanța)*, Pontica 9 (1976), p. 37-56.

IRIMIA 1979 – M. Irimia, *Descoperiri noi în cimitirul getic de la Bugeac, com. Ostrov (1972, 1977-1978). Raport preliminar*, Pontica 12 (1979), p. 55-76.

IRIMIA 1980 – M. Irimia, *Date noi privind așezările getice din Dobrogea în a doua epocă a fierului*, Pontica 13 (1980), p. 66-118.

IRIMIA 1983 – M. Irimia, *Date noi privind necropolele din Dobrogea în a doua epocă a fierului*, Pontica 16 (1983), p. 69-148.

IRIMIA 1991 – M. Irimia, *Noi mărturii arheologice privind a doua epocă a fierului în Dobrogea*, Pontica 24 (1991), p. 97-120.

IRIMIA 2004-2005 – M. Irimia, *Descoperiri getice în zona Adâncata (com. Aliman, jud. Constanța)*, Pontica 37-38 (2004-2005), p. 319-384.

IRIMIA 2006 – M. Irimia, *Noi descoperiri getice și grecești din Dobrogea și din stânga Dunării*, Pontica 39 (2006), p. 123-168.

IRIMIA 2007 – M. Irimia, *Considerații privind așezările getice din Dobrogea și problema existenței unor emporia în zona Dunării inferioare*, Pontica 40 (2007), p. 137-225.

IRIMIA 2008 – M. Irimia, *Découvertes des timbres amphoriques dans la zone du lac de Tașaul*, in: ΦΙΛΙΑΣ ΧΑΠΙΝ. *Mélanges à la mémoire de Nicolae Conovici* (ed. A. Avram, V. Lungu, M. Neagu), Călărași, 2008, p. 87-102.

IRIMIA & CHELUȚĂ-GEORGESCU 1982 – M. Irimia, N. Cheluță-Georgescu, *Amfore antice apărute într-un mormânt tumular de la Topalu (jud. Constanța)*, Pontica 15 (1982), p. 125-137.

IRIMIA, CONOVICI & GANCIU 2011 – M. Irimia, N. Conovici, A. Ganciu, *Sondajul arheologic de la Satu Nou – „Vadu Vacilor” (com. Oltina, jud. Constanța)*, Constanța, 2011.

IVASCENKO 2016 – M. V. Ivascenko, *La place du magistrat Κλειτός dans le système de timbrage céramique de l'île de Thasos*, (în rusă), *Izvestija Saratovkogo Universiteta*, novaja serija, Istorija. Meždunarodnye otnošenija 16 (2016), 1, p. 39-43 (în BA 2012-2016, p. 155-156, nr. 71).

LUNGU 1991 – V. Lungu, *Nouveaux timbres amphoriques de Sarichioi (dép. de Tulcea)*, Dacia NS 35 (1991), p. 185-188.

LUNGU 1992 – V. Lungu, *Circulația amforelor ștampilate în zona Capul Dolojman*, Pontica 25 (1992), p. 69-97.

LUNGU 1994 – V. Lungu, *Amfore ștampilate din nordul Dobrogei*, Pontica 27 (1994), p. 133-155.

LUNGU 1999 – V. Lungu, *Remarques sur la chronologie des timbres thasiens à propos d'une tombe du IVe s. av.J.-C.*, in: *Production et commerce des amphores anciennes en mer Noire* (éd. Y. Garlan), Aix-en-Provence, 1999, p. 71-80.

LUNGU 2004 – V. Lungu, *Un dépôt d'amphores thasiennes du IVe siècle av.J.-C. à Orgamè*, in: *Transport Amphorae and Trade in the Eastern Mediterranean* (ed. J. Eiring and J. Lund), *Monographs of the Danish Institute at Athens*, vol. 5, 2004, p. 217-227.

LUNGU 2016 – V. Lungu, *Timbres amphoriques de l'habitat d'Orgamè*, *Peuce* s.n. 14 (2016), p. 43-78.

LUNGU 2019 – V. Lungu, *Late Classical-Hellenistic Imports at Açıç-Suat (Caraburun) (4th-3rd Century BC)*, in: *Settlements and Necropoleis of the Black Sea and its Hinterland in Antiquity* (ed. G. R. Tsatskheladze and S. Atasoy), Oxford, 2019, p. 64-78.

MATEI 1985 – C. Matei, *Cercetări periegetice pe malul de sud al lacului Taşaul, Pontica* 18 (1985), p. 125-139.

MATEI 1986 – C. Matei, *Cercetări periegetice pe țărmul lacului Taşaul (II)*, *Pontica* 19 (1986), p. 253-266.

MATEEVICI *et alii* 2015 – N. Mateevici, M. Iacob, D. Paraschiv, *Descoperiri de amfore grecești în zona Peceneaga din vestul Dobrogei*, *Tyragetia S.N.* 9 (24), 1 (2015), p. 161-166.

MATEEVICI & IONESCU 2020 – N. Mateevici, M. Ionescu, *Ștampile noi de amfore grecești descoperite în așezările de la Moșneni și Dulcești (jud. Constanța)*, *Peuce* s.n. 18 (2020), p. 163-170.

MONACHOV 1990 – S. Ju. Monachov, *Amfory tipa Murigioli*, in: *Mejdnarodnie otnošenija v basseine Černogo morja v drevnosti i seredine veka*, Rostov/Don, 1990 (*non vidi*).

MONACHOV 1999 – S. Ju. Monachov, *Greceskie amfory v Pričernomor'e kompleksy keramičeskoj tary VII-II vekov do n.e.*, Saratov, 1999.

MONACHOV 2003 – S. Ju. Monachov, *Grečeskie amfory v Pričernomor'e. Tipologija. Katalog-opredeliteli*, Moskva / Saratov, 2003.

OBERLÄNDER-TÂRNOVEANU 1977-1978 – I. și E. Oberländer-Târnoveanu, *Aspecte ale civilizației geto-dacice din Dobrogea în lumina cercetărilor din așezarea de la Sarichioi (sec. IV-II î.e.n.)*, *Peuce* 8 (1977-1978), p. 77-142.

POPEEA 1967 – Al. Popaea, *Câteva toarte de amfore ștampilate descoperite la Medgidia*, *SCIV* 18 (1967), 3, p. 509-512.

RĂDULESCU 1961 – A. Rădulescu, *Noi mărturii arheologice de epocă elenistică la Nunțași*, *SCIV* 12 (1961), 2, p. 387-393.

SIMION 1971 – G. Simion, *Despre cultura geto-dacă din nordul Dobrogei în lumina descoperirilor de la Enisala*, *Peuce* 2 (1971), p. 63-129.

SIMION 2003 – G. Simion, *Culturi antice în zona gurilor Dunării, vol. I. Preistorie și protoistorie*, Cluj-Napoca, 2003.

SIMION & CANTACUZINO 1962 – G. Simion, G. I. Cantacuzino, *Cercetările arheologice de la Telița (com. Poșta, r. Tulcea, reg. Constanța)*, *MCA* 8 (1962), p. 373-382.

ȘTEFAN 1954 – G. Ștefan, în: *Studii și referate privind istoria României*, 1954, p. 29-40.

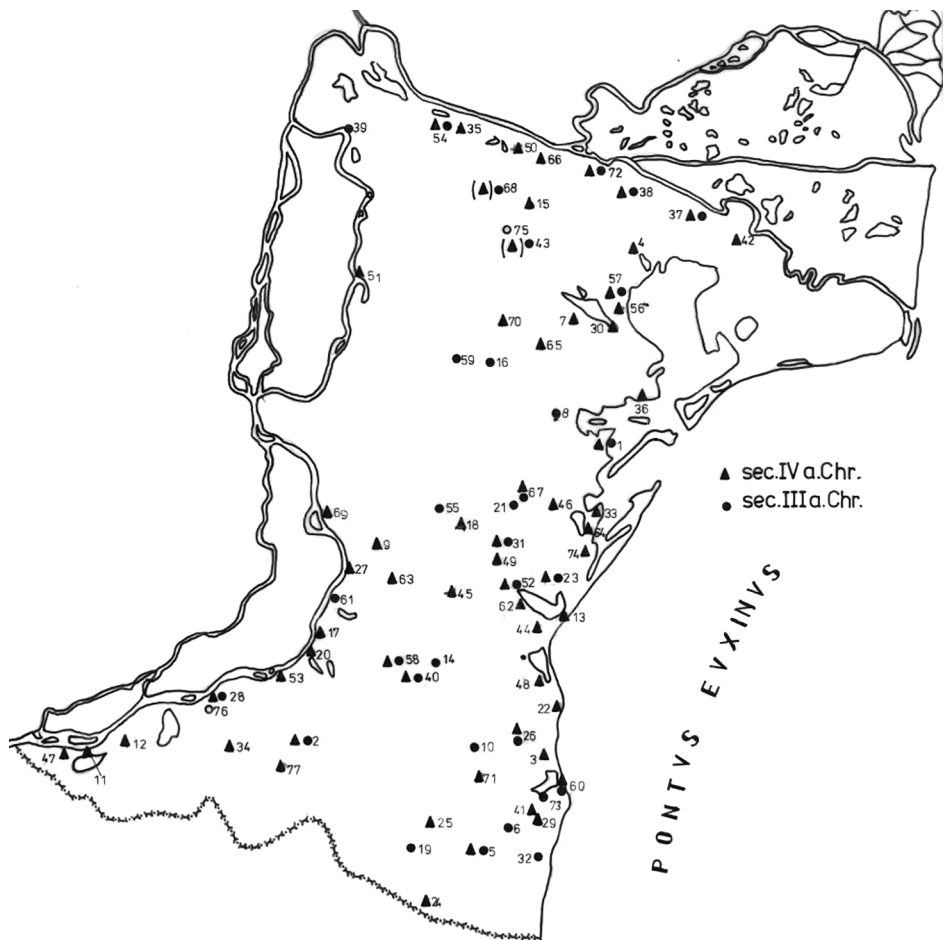
TALMAȚCHI 2018 – G. Talmațchi, *Despre unele descoperiri monetare din împrejurimile fortificației elenistice de la Albești (com. Albești, jud. Constanța)*, *Istros* 24 (2018), p. 81-125.

TELEAGĂ 2008 – E. Teleagă, *Griechische Importe in den Nekropolen an der unteren Donau 6. Jh.-Anfang des 3. Jhs.v.Chr.*, Rahden / Westf., 2008.

TOPOLEANU 1984 – F. Topoleanu, *Noi descoperiri arheologice de la Isaccea*, *Peuce* 9 (1984), p. 187-205; 585-596.

TZOICHEV 2016 – C. Tzochev, *The Athenian Agora, vol. 37. Amphora Stamps from Thasos*, Princeton / New Jersey, 2016.

ZAHARIADE & ALEXANDRESCU 2011 – M. Zahariade, C.-G. Alexandrescu, *Greek and Latin Inscriptions from Halmyris*, BAR International Series 2261, Oxford, 2011.

Prezența amforelor thasiene în mediul autohton din Dobrogea: sec. IV-III a.Chr.

- 1.Acic-Suat (Caraburun);
2. Adâncata;
3. Agigea ;
4. Agighiol;
5. Albești ;
6. Arsa;
7. Babadag;
8. Baia;
9. Băltăgești ;
10. Bărăganu;
11. Bugeac;
12. Canlia;
13. Capul Midia;
14. Castelu;
15. Celic Dere;
16. Cerbu;
17. Cernavodă;
- 18.Cheia;
19. Chirnogeni ;
20. Cochirleni;
21. Cogealac;
- 22.Constanța (zona);
23. Corbu de Sus;
- 24.Coroana;
25. Cotu Văii;
26. Cumpăna;
27. Dunărea;
28. Dunăreni;
- 29.Dulcești;
30. Enisala;
31. Gura Dobrogei;
- 32.Hagieni;
33. Histria-Pod;
- 34.Ion Corvin;
35. Isaccea;
36. Jurilovca
37. Mahmudia;
38. Malcoci;
- 39.Măcin;
40. Medgidia;
- 41.Moșneni;
42. Murighiol;
43. Nalbant;
- 44.Năvodari;
45. Nicolae Bălcescu;
46. Nuntași;
- 47.Ostrov;
48. Palazu Mare;
49. Palazu Mic;
50. Parches;
51. Peceneaga;
52. Piatra;
53. Rasova;
54. Revărsarea;
- 55.Runcu;
56. Sabangia;
- 57.Sarachioi;
58. Satu Nou;
59. Sâmbăta Nouă;
60. Schitu-Costinești;
61. Seimenii Mari;
62. Sibioara;
- 63.Siliștea;
64. Sinoe-Zmeica;
- 65.Slava Rusă;
- 66.Somova;
67. Tariverde;
68. Telița;
69. Topalu;
70. Topolog;
- 71.Topraisar;
72. Tulcea;
73. Tuzla Mare;
74. Vadu;
75. Valea Teilor;
76. Viile;
77. Zorile